

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมชนมสาส์เมืองสุพรรณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยแยกนำเสนอเป็นหัวข้อดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

1.1 วิสัยทัศน์

1.2 หลักการ

1.3 จุดหมาย

1.4 สมรรถนะของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.5 มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

1.6 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

2.1 ความหมายของหลักสูตร

2.2 ความสำคัญของหลักสูตร

2.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

2.4 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

2.5 กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

2.6 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

2.7 การประเมินหลักสูตร

2.8 ความหมายของหลักสูตรฝึกอบรม

2.9 จุดมุ่งหมายของการอบรม

2.10 ประเภทของการฝึกอบรม

2.11 องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม

2.12 เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม

2.13 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

2.14 กระบวนการฝึกอบรม

2.15 รูปแบบของการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

2.16 ประโยชน์ของการฝึกอบรม

3. ชนมสาส์นเมืองสุพรรณ
 - 3.1 ชนมไทย
 - 3.2 ชนมไทยประจำจังหวัด ภาคกลาง 21 จังหวัด
 - 3.3 ประวัติความเป็นมาของชนมสาส์นเมืองสุพรรณ
 - 3.4 จุดเด่นของชนมสาส์นเมืองสุพรรณ
 - 3.5 ขั้นตอนการทำชนมสาส์น
 - 3.6 การจำหน่ายและการตลาด
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 4.2 คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี
 - 4.3 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ผลงานภาคปฏิบัติ
 - 5.1 ความหมายของผลงานภาคปฏิบัติ
 - 5.2 ลำดับขั้นของลักษณะผลงานปฏิบัติ
 - 5.3 ประโยชน์ของการวัดผลงานในการปฏิบัติงาน
 - 5.4 เครื่องมือวัดผลงานในการปฏิบัติงาน
 - 5.5 แบบวัดผลงานภาคปฏิบัติ
 - 5.6 การประเมินผลงานภาคปฏิบัติ
6. เจตคติต่อการฝึกอบรม
 - 6.1 ความหมายของเจตคติต่อการฝึกอบรม
 - 6.2 องค์ประกอบของเจตคติต่อการฝึกอบรม
 - 6.3 วิธีการวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม
 - 6.4 การวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. วิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 4) ไว้ดังนี้ คือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ

2. หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 5) ไว้ดังนี้

2.1 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2.2 เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ

2.3 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

2.4 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้

2.5 เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

3. จุดหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 5) ไว้ดังนี้ คือ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

3.1 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

3.3 มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

3.4 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.5 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4. สมรรถนะของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดสมรรถนะของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 5-6) ไว้ดังนี้ คือ

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังนี้

4.1 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการดังนี้

4.1.1 ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

4.1.2 ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

4.1.3 ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

4.1.4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการแก้ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

4.1.5 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและการใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้องเหมาะสม และมีคุณธรรม

4.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ซื่อสัตย์สุจริต

มีวินัย

ใฝ่เรียนรู้

อยู่อย่างพอเพียง

มุ่งมั่นในการทำงาน

รักความเป็นไทย

มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

5. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 7-8) ไว้ดังนี้ คือ

5.1 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

ภาษาไทย

คณิตศาสตร์

วิทยาศาสตร์
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สุขศึกษาและพลศึกษา
ศิลปะ
การงานอาชีพและเทคโนโลยี
ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

5.2 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมถึงคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้การสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

5.2.1 ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปีในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3)

5.2.2 ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)

6. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551ก, หน้า 9-12) ไว้ดังนี้ คือ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 67 มาตรฐาน แต่ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมา 1 กลุ่มสาระคือกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจ การทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหา

ความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึก ในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 2.1 เข้าใจ เทคโนโลยีและกระบวนการเทคโนโลยี ออกแบบและสร้าง สิ่งของเครื่องใช้หรือวิธีการ ตามกระบวนการเทคโนโลยีอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ เลือกใช้ เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน

สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง 3.1 เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานและอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีคุณธรรม

สาระที่ 4 การอาชีพ

มาตรฐาน ง 4.1 เข้าใจมีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

สรุป การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องขนมสาเล่เมืองสุพรรณสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหา ดังนี้

1. มารู้จักขนมไทยกันเถอะ
2. ประวัติความเป็นมาของขนมสาเล่
3. ประโยชน์และความสำคัญของขนมสาเล่
4. ส่วนผสมขนมสาเล่ วิธีทำขนมสาเล่
5. การจำหน่ายและการตลาด

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรนับว่าเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้การจัดการศึกษาก้าวหน้าโดยไม่หยุดยั้ง อันเป็นการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้สอน และผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง แต่ว่าการพัฒนานั้นต้องเป็นไปตามความมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ หลักสูตรที่ดีจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบันทางสังคม ดังนั้น จึงมีการศึกษาเรื่องของหลักสูตรและส่วนประกอบต่าง ๆ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทุกระดับการศึกษา การศึกษาจะมีหลักสูตรเป็นแกนที่ทุกฝ่ายต้องเกี่ยวข้อง และทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

ให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ นักการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้แนวความคิดไว้ดังนี้

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544, หน้า 14) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ข้อ คือ

หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่ใช้สอน

หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดให้แก่ผู้เรียน

หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอน

หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับ

กรมวิชาการ (2545, หน้า 1-3) หลักสูตรถือว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็น คนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขัน และร่วมมืออย่างสร้างสรรค์จัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญ ในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ

สมพร หวานเสร็จ (2545) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรเป็น 2 แนวทางดังนี้

หลักสูตร หมายถึง เอกสาร แผนงานโครงการต่าง ๆ และเป็นทั้งกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งรวมไปถึงเนื้อหาวิชาและกระบวนการเรียนการสอนหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่จัดให้แก่ผู้เรียน

หลักสูตร หมายถึง การสร้างความรู้ และประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเจริญเติบโตในการใช้สติปัญญาควบคุมความรู้และประสบการณ์ที่เกิดขึ้น และหลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนเจริญเติบโตในด้านความรู้ ความสามารถหรือพลังทางสังคม ซึ่งหมายถึงการเป็นพลเมืองที่ดี มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและอยู่ในสังคมที่ดี

เอกรินทร์ สีมหาศาล (2545, หน้า 69) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าหลักสูตรมีความหมายหลายนัยเช่นหมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากโปรแกรมการศึกษาต่าง ๆ ตามช่วงระยะเวลาที่จัดเตรียมไว้สำหรับกิจกรรมหนึ่ง ๆ ตามที่สถานศึกษากำหนด

ปราโมทย์ จันท์เรือง (2548, หน้า 5) กล่าวถึง ความหมายหลักสูตรว่า หลักสูตรจะมีวิวัฒนาการ คือเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย หลักสูตรตามความหมายเดิม หมายถึง รายวิชา หรือเนื้อหาที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียน หลักสูตรตามความหมายใหม่ หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

เซเลอร์, และ อเล็กซานเดอร์ (Salyor, & Alexander, 1974, p 6) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่าคือ เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมาย หรือจุดหมายที่วางไว้โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

โอลิวา (Oliva, 1982, p. 10) ได้ให้ความหมายว่า หลักสูตรคือแผนหรือโปรแกรม สำหรับประสบการณ์ทั้งหลายที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ภายใต้การอำนวยการของโรงเรียน

พอสเนอร์ (Posner, 1992, p. 45) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง ขอบข่ายและลำดับของการเรียนรู้ (scope and sequence) ซึ่งเป็นชุดของการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายสำหรับแต่ละระดับการศึกษา

2. หลักสูตรหมายถึงแผนการทั้งหมดของชุดการเรียนรู้ (syllabus) ที่ประกอบด้วยเป้าหมายสำหรับชุดการเรียนรู้ (goals) ประเด็นที่เป็นหัวข้อสำคัญ (topic) ข้อกำหนดในการเรียนรู้ (assignments) การวัดและประเมินผล (evaluation)

3. หลักสูตร หมายถึง โครงสร้างที่เป็นกรอบของเนื้อหาสาระ (content outline) ที่เป็นการกำหนดเนื้อหาสาระของการสอนให้มีความเสมอภาคในการวางแผนหลักสูตร เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปภายในกรอบของเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้

4. หลักสูตร หมายถึง เอกสารตำรา (textbooks) เป็นเอกสารสำหรับให้ครูนำไปใช้เป็นแนวทางประกอบการสอนในแต่ละวัน ซึ่งจะนำเสนอให้ทราบถึงจุดประสงค์และวิธีการที่จะบรรลุจุดประสงค์ (ends and means) ไว้อย่างชัดเจน

5. หลักสูตร หมายถึง ชุดของการศึกษาหรือชุดของการเรียน (course of study) เป็นชุดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ให้ครบชุด เปรียบเสมือนเส้นทางที่นักเดินทางต้องใช้เดินทางเพื่อให้ถึงจุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้

6. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่ได้รับการวางแผนไว้แล้ว (planned experience) ความหมายตามนัยนี้คือ หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียนที่ได้รับการวางแผนโดยโรงเรียน

แดนเนียล,และลารีล (Daniel, & Laurel, 1995, p.153) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรที่มีครอบคลุมและหลีกเลี่ยงจุดอ่อนของนิยามหลักสูตรแบบดั้งเดิมว่า หลักสูตร หมายถึง การสร้างความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเจริญเติบโตในความสามารถใช้สติปัญญา ครอบคลุมความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ โดยผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า "หลักสูตร" ผู้เรียนจะเติบโตทางความรู้ความสามารถ เกิดพลังทางสังคม มีความเข้าใจในสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและนำชีวิตไปสู่ที่ดี

สรุป จากการศึกษาความหมายของหลักสูตรสรุปได้ว่าเป็นการจัดแนวทางการเรียนให้เป็นระบบโดยแบ่งการเรียนการสอนออกเป็นเรื่องๆ มีทั้งเรื่องการเรียนรู้ และด้านประสบการณ์ โดยมีแนวทางเดียวกัน ให้ผู้เรียนมีความรู้ ตามความต้องการที่ตนเองถนัดตามศักยภาพ แต่อยู่ในกรอบของเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้

2. ความสำคัญของหลักสูตร

หลักสูตรนักการศึกษาทราบกันดีว่าเป็นหัวใจของการศึกษา ทั้งนี้เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการแปลงจุดหมายและนโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติ หรืออีกนัยหนึ่งหลักสูตรนั้นเปรียบได้กับหางเสือเรือที่คอยกำหนดทิศทางให้เรือไปตามทิศทางที่ต้องการ กล่าวคือ

หลักสูตรเป็นเครื่องกำหนดทิศทางในการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะแนวคิดไว้ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นองค์ประกอบอันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรจะเป็นโครงสร้างกำหนดไว้ว่าเด็กได้รับประสบการณ์อะไรบ้าง จึงจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กและสังคม หลักสูตรเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเครื่องชี้ให้เห็นโฉมหน้าของสังคมในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไรรีกด้วย

ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2547, หน้า 15-17) ให้เหตุผลความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรเปรียบเสมือนบ้ำาหลอมพลเมืองดี และมีคุณภาพ ประชาชนมีลักษณะและคุณภาพอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับการจัดหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้ผ่านหลักสูตรเป็นอย่างไร หลักสูตรจึงเสมือนบ้ำาหลอม

2. หลักสูตรเป็นโครงการและแนวทางในการให้การศึกษา เพราะหลักสูตรจะบอกให้ทราบว่าการจัดการศึกษานั้นมุ่งหวังจะให้บรรลุวัตถุประสงค์อะไรบ้าง ในการบรรลุวัตถุประสงค์นั้นจะต้องจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์อย่างไร และจะใช้อะไรเป็นเครื่องแสดงว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. หลักสูตรเป็นมาตรฐานของการศึกษา หลักสูตรจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานให้ทุกสถาบันที่จัดด้วยวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน เช่น โรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ฯลฯ ได้จัดการศึกษาให้เป็นระเบียบแบบแผนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในการดำเนินการเรียนการสอนหรือให้มีมาตรฐานในการจัดการศึกษาเหมือน ๆ กัน

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548, หน้า 6) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวทางในการจัดมวลประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนแผนที่บอกให้ครูผู้สอนรู้ว่าจะต้องไปทางใดจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอนคืออะไรและระหว่างทางจะต้องทำอะไรบ้าง ต้องใช้สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยหรือต้องมีการตรวจสอบประเมินผลหรือต้องปรับปรุงวิธีการอย่างไร ในการเรียนการสอนตัวผู้เรียนก็จำเป็นต้องทราบล่วงหน้าว่าจะได้เรียนรู้อะไรและจะได้รับผลอะไรจะต้องเตรียมอะไรจึงจะสามารถเรียนรู้และได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

เซเลอร์, และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, p. 5) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนแผนภูมิการเดินทาง และตารางยึดหยุ่นได้ในการดำเนินการศึกษา หลักสูตรจะถูกสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชา การบริหารโรงเรียนและเนื้อหาวิชาต่างๆทางด้านการศึกษาแต่ละระดับชั้นร่วมอยู่ด้วย

สรุปการศึกษาความสำคัญของหลักสูตร ผู้วิจัยสรุปได้ว่าความสำคัญของหลักสูตรเปรียบเหมือนเข็มทิศที่เป็นตัวกำหนดในเรื่องการจัดการเรียนการสอนว่าจะไปในทิศทางใดในแต่ละ

สถานศึกษามีความแตกต่างกัน สถานที่แห่งใดจึงจะเหมาะสมที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นไปตามแนวทางที่กำหนดได้มากที่สุด หรือตรงตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

3. องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรจะสมบูรณ์ได้จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ เพื่อที่จะเป็นตัวชี้ว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพและในการพัฒนาหลักสูตร ก็จะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของหลักสูตรในทุกๆ ด้าน ส่วนใหญ่ทุกท่านจะกำหนด องค์ประกอบที่สอดคล้องและสัมพันธ์กันดังนี้

ธำรง บัวศรี (2542, หน้า 8-9) ได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรว่ามีดังต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (education goals and policies) หมายถึงสิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา
2. จุดหมายของหลักสูตร (curriculum aims) หมายถึงผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว
3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (types and structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์
4. จุดประสงค์ของวิชา (subject objectives) หมายถึงผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว
5. เนื้อหา (content) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มีรวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ
6. จุดประสงค์ของการเรียนรู้ (instructional objectives) หมายถึงสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้
7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (instructional strategies) หมายถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้
8. การประเมินผล (evaluation) หมายถึงการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร
9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (curriculum materials and instructional media) หมายถึงเอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543, หน้า 349) ได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 ประการ ซึ่งประกอบกันเป็นเจตคติของบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้สึก (affective component) การที่บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร เช่น ชอบหรือไม่ชอบ อะไรก็ตาม จะต้องขึ้นกับปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด คือ ความรู้สึก เพราะความรู้สึกจะบ่งชี้ว่าชอบหรือไม่ชอบ เช่น ความรู้สึกแบบเป็นครู หรือไม่ชอบเป็นครู เป็นต้น

2. ด้านความรู้ (cognitive component) บุคคลจะมีเจตคติ อย่างไรก็ตามจะต้องอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ ว่าเคยรู้จักหรือเคยรับรู้มาก่อน มิฉะนั้นบุคคลไม่อาจจะกำหนดความรู้สึก หรือทำที่ ว่าชอบหรือไม่ชอบได้ เช่น บุคคลที่จะบอกว่าชอบเป็นครูหรือไม่ ชอบเป็นครูนั้น จะต้องทราบเสียก่อนว่า ครูมีบทบาทอย่างไร มีรายได้เท่าไร และจะก้าวหน้าเพียงใดจะนั้นไม่อาจบอกถึงเจตคติของตนได้

3. ด้านพฤติกรรม (behavior component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร ให้สังเกตจากการกระทำหรือพฤติกรรม ถึงแม้ว่าพฤติกรรมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของเจตคติ แต่ยังมี ความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เพราะในบางครั้งบุคคลกระทำไปโดยขัดกับความรู้สึก เช่น ยกมือไหว้และกล่าวคำสวัสดิ แต่ในความรู้สึกจริงๆ นั้น อาจมิได้เลื่อมใสศรัทธาเลยก็ได้ เจตคติมีผลต่อพฤติกรรมมนุษย์ ถ้ามนุษย์เจตคติเชิงบวก จะแสดงพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ ในทางตรงข้ามถ้ามนุษย์มีเจตคติเชิงลบ อาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและทำลายได้

จิตรา ชุมณี (2545, หน้า 20) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย 4 ส่วน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 10) ได้กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญคือ 1) หลักการ 2) จุดหมาย 3) โครงสร้าง 4) คำอธิบายรายวิชา 5) ขอบข่ายเนื้อหา 6) เวลาเรียน 7) กิจกรรมการเรียนการสอน 8) สื่อการเรียนการสอน 9) การวัดและการประเมินผล

ดังนั้นจากการศึกษาขององค์ประกอบของหลักสูตรจึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วยสิ่งสำคัญคือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรม ประเมินผล เพราะก่อนที่จะสร้างหลักสูตรต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมที่ต้องจัดทำให้สอดคล้องกันและประเมินผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4. ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 54) ได้กล่าวว่าลักษณะของหลักสูตรที่ดีจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรควรควบคุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม กระบวนการเรียนรู้ และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร

2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียนวางไว้ชัดเจน และเป็นที่เข้าใจกับผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ จุดมุ่งหมายมีความกว้างขวางมีความสมดุลและจะเป็นจริงได้หรือไม่ มีช่องทางที่จะขยายติดต่อเพิ่มเติม จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการหรือไม่

3. กระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้า มีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้หรือไม่

4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตรหรือไม่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้นๆตามวุฒิภาวะของเขาได้หรือไม่ นักเรียนเข้าใจในเหตุผล และสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจากเขาได้หรือไม่

5. มีคณะกรรมการหรือกลุ่มคนที่จะรับผิดชอบในการพิจารณาปัญหา หรือรวบรวม ปัญหาจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการประสานงานกับชุมชน ผู้เรียน มีการวางแผนการเรียนการสอน การวัดผลให้เกิดคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

เซเลอร์, และ อเล็กซานเดอร์ (Saylor, & Alexander, 1974, pp. 44-45) ได้พัฒนา แบบประเมินหลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา นั้นมีคุณภาพดีมากน้อยแค่ไหน อย่างไร ดังนี้

1. เนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตรครอบคลุมข้อมูลที่ได้มาจากนักเรียน สังคม กระบวนการเรียน และความรู้ที่ควรจะได้รับในระหว่างการศึกษาหรือไม่อย่างไร

2. จุดมุ่งหมายของโรงเรียนวางไว้อย่างชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ จุดมุ่งหมายมีความกว้างขวาง มีความสมดุล และจะเป็นจริงได้หรือไม่ มีช่องว่างพอที่จะขยายตัดต่อ เพิ่มเติม จุดมุ่งหมายตามที่ต้องการหรือไม่

3. กระบวนการเรียน ผู้เรียนมีโอกาสก้าวหน้าและมีอิสระที่จะพัฒนาตามความสามารถ ความสนใจ ตามแนวทางของตนเองได้หรือไม่

4. นักเรียนและครูมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับแผนการเรียนต่างๆ ในหลักสูตร หรือไม่นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการเรียนนั้นๆตามวุฒิภาวะของเขาหรือไม่ นักเรียน เข้าใจในเหตุผล และยอมรับสิ่งที่โรงเรียนคาดหวังจากเขาหรือไม่

5. มีคณะกรรมการหรือกลุ่มคนที่จะรับผิดชอบในการพิจารณาปัญหา หรือรวบรวม การสอน การวัดผล การวัดผลให้เกิดคุณค่าต่อผู้เรียนและชุมชนอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

จากการศึกษาลักษณะของหลักสูตรที่ดี ต้องตั้งอยู่บนรากฐานทางการศึกษา อย่างถูกต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนมุ่งสร้าง คุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามทางสติปัญญา มีทักษะในอาชีพ มีคุณธรรม มีวินัยทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

5. กระบวนการพัฒนาหลักสูตร

นิโคลส์, และ นิโคลส์ (Nicholls, & Nicholl, 1972, p.12) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรไว้ว่าหมายถึงเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดให้แก่ ผู้เรียนซึ่งเมื่อได้เรียนรู้แล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กู๊ด (Good, 1973, pp.157-158) ได้ให้ความเห็นว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้น ได้ 2 ลักษณะ คือการปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร เป็นวิธีการ พัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนและระบบโรงเรียน จุดหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึงการแก้ไข หลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

จากการศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นเป็นขั้นตอนที่จะทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้และเกิดประโยชน์ต่อผู้นำไปใช้และผู้เรียนได้

6. รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

รูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะเป็นกระบวนการวางแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ รูปแบบของการพัฒนา มีนักการศึกษาหลายท่านได้รวบรวมและเสนอรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรไว้ดังนี้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler rationale) ว่าในการจัดหลักสูตรและการสอนนั้นควรตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการดังต่อไปนี้ 1) มีความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนต้องการ 2) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ 4) จะประเมินผลได้อย่างไรว่าประสบการณ์การศึกษาที่จัดให้ นั้นได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ที่กำหนด

กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 313) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 1) การศึกษาตัวแปรต่างๆจากภายนอก ซึ่งได้แก่ ภูมิหลังนักเรียน สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษาทรัพยากร และคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ 2) การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล

ปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 42) ได้รวบรวมรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรของเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ ซึ่งได้ศึกษาแนวคิด รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ และทาบาและนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขต (goals objectives and domains) ได้แก่ การพัฒนาการส่วนบุคคล (personal development) มนุษย์สัมพันธ์ (human relation) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (continued learning skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (specialization)

2. การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) มีการวางแผนออกแบบหลักสูตรตัดสินใจเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว

3. การใช้หลักสูตร (curriculum implementation) มีการวางแผนและจัดทำแผนการสอน (instructional plans) ในรูปแบบต่างๆ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

4. การประเมินผลหลักสูตร (curriculum evaluation) การประเมินผลหลักสูตรจะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรวกเลิกหลักสูตรดังกล่าว

จรัญ ชาวใต้ (2547, หน้า 8-9) สรุปว่าการพัฒนาหลักสูตรมี 4 ขั้นตอนคือ 1) การวิจัย (Research) การพัฒนาข้อมูลพื้นฐาน 2) พัฒนา (Development) การพัฒนาหลักสูตร 3) การวิจัย (Research) การทดลองใช้หลักสูตร 4) พัฒนา (Development) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ทาบ (Taba, 1962, pp. 454-455) ได้แบ่งการพัฒนาหลักสูตรเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ สำรวจสภาพปัญหา ความจำเป็นต่างๆ ของสังคมผู้เรียน 2) กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนหลังจากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ 3) เลือกเนื้อหาสาระ จุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้ว 4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระที่ได้คัดเลือกมาจัดลำดับโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน 5) ครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 6) จัดประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินผลและวิธีการประเมิน

จากแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวข้างต้น พบว่าแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีลักษณะขั้นตอนที่สัมพันธ์กัน โดยภาพรวมแล้วจะเริ่มจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานหรือสิ่งที่กำหนดหลักสูตรเป็นการเตรียมศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยนำมากำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้จะกำหนดการเลือกเนื้อหาประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และการนำหลักสูตรไปใช้ หลังจากนั้นจะมีการประเมินหลักสูตรเพื่อดูประสิทธิภาพของหลักสูตร โดยการเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้หลักสูตรที่วัดได้กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้

7. การประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อนำมาตัดสินค่าหรือคุณภาพของหลักสูตรนั้น นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 249) ได้สรุปไว้ว่า การประเมินหลักสูตร คือกระบวนการในการพิจารณาคัดสินคุณค่าของหลักสูตรนั้น ๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรต้องแก้ไขเมื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

รุจิรี ภูสาระ (2546, หน้า 143) ได้อธิบายความหมายของการประเมินหลักสูตรดังต่อไปนี้

1. การวัดผลการศึกษาปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมกาปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน

3. การอธิบายการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการเลือกการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเรื่องหลักสูตร

4. การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548, หน้า 98) ได้สรุปความหมายของการประเมินว่าการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำข้อมูลในการวิเคราะห์มาตัดสินหาข้อบกพร่องหรือปัญหาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขส่วนประกอบของหลักสูตรทุกส่วนของหลักสูตรให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นหรือตัดสินหาคุณค่าของหลักสูตร

7.1 จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

ปราโมทย์ จันทรเรือง (2548, หน้า 98-99) ได้กล่าวว่าการประเมินหลักสูตรใด ๆก็ตามจะมีจุดมุ่งหมายที่คล้ายคลึงกันดังนี้

1. เพื่อหาทางปรับปรุง แก้ไขสิ่งที่บกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร การประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรยังคงดำเนินการอยู่ เพื่อเพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้หรือในขณะที่การใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ได้มากน้อยเพียงใด ได้ผลเพียงใดและมีปัญหาอุปสรรคอะไร จะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่

2. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศ กำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในขณะที่มีการนำหลักสูตรไปใช้จะได้ช่วยปรับปรุงหลักสูตรให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปอีกหรือยกเลิกการใช้หลักสูตรเพียงบางส่วน หรือยกเลิกทั้งหมด การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่ง และจะประเมินเพื่อสรุปผลตัดสินใจว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดีตามเป้าที่หลักสูตรกำหนดไว้ มากน้อยเพียงใดสนองความต้องการของสังคมเพียงใด และเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

4. เพื่อต้องการทราบคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของหลักสูตรว่ามีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตร หลังจากผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วหรือไม่ อย่างไร การประเมินผลในลักษณะนี้จะดำเนินการในลักษณะที่การนำหลักสูตรไปใช้หลังจากที่ใช้หลักสูตรไปแล้วระยะหนึ่งก็ได้

ทาบ (Taba, 1962, p. 29) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรกระทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่า มีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ซึ่งการประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้บริหาร และผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน

7.2 ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพิจารณาคุณค่าหรือค่านิยมของหลักสูตรขั้นตอนหรือวิธีการประเมินจึงมีความสำคัญมาก ดังที่ สุนีย์ ภูพันธ์ (2546, หน้า 356-367) ได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน ถือว่าเป็นขั้นตอนแรก of กระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจน มีความถูกต้องและมีประสิทธิภาพในทุกเนื้อหาที่จะนำมาประเมินหลักสูตร 2) ขั้นตอนกำหนดเกณฑ์วิธีการที่จะใช้การประเมิน การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมินเป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพของหลักสูตรและสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น 3) ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพื่อจะได้นำข้อมูลนั้นมาแปรผลลัพท์เป็นการปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป ดังนั้นผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างเครื่องมืออย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรง 4) ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ ในบางครั้งถ้ามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้อื่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรพิจารณาผู้จะมาทำหน้าที่แทนต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม เพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือ 5) ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 6) ขั้นตอนผลการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลการประเมิน ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบการรายงานผลว่าจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นคุณภาพของหลักสูตร คือ มีการปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนหรือมีการยกเลิกทั้งหมด 7) ขั้นตอนนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรในอนาคตต่อไป

7.3 รูปแบบการประเมินหลักสูตร

นักการศึกษาได้เสนอรูปแบบในการประเมินหลักสูตร เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยกล่าวไว้ดังนี้

รุจิว ภูสาระ (2546, หน้า 161-162) ได้เสนอรูปแบบของไทเลอร์ (Tyler) ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายหรือจุดประสงค์
2. กำหนดจุดประสงค์ให้อยู่ในรูปของพฤติกรรม

3. วัดการปฏิบัติของนักเรียนเมื่อสิ้นสุดการสอน

4. เปรียบเทียบผลการทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เป้าหมายของการประเมินมีอยู่ 3 อย่างคือ นักเรียน สังคม และเนื้อหา ส่วนสิ่ง
ที่ช่วยกลั่นกรอง 2 อย่างคือ 1.จิตวิทยาการเรียนรู้และปรัชญาทางการศึกษา เมื่อพิจารณาตัดสินใจ
แล้ว เป้าหมายก็จะเป็นการวัดตามจุดประสงค์พฤติกรรม ไทเลอร์จึงมีความเชื่อว่าถ้านิยาม
จุดประสงค์ไม่ชัดเจนแล้วจะทำให้มีคุณค่าน้อย ดังนั้นการประเมินจึงขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของ
หลักสูตร 2.รูปแบบและแนวคิดโมเดลการประเมินของครอนบาค (Cronbach's concept and model)

จากการศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตร รูปแบบการประเมินหลักสูตรนี้จะเป็น
เป็นแนวทางชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการพิจารณาด้านการพัฒนาและ
ปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

8. ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาหรือฝึกฝนให้นักเรียน
มีความรู้ มีทักษะ ในประสบการณ์ที่ได้ลงมือปฏิบัติมีความรู้ มีทักษะในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น
ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้อย่างหลากหลายดังต่อไปนี้

จงกลณี ชุตินาเทวินทร์ (2544, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรม หมายถึง การจัด
กระบวนการเรียนรู้ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันเป็นการเพิ่มความสามารถในการทำงานของคน
ทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ความชำนาญในการปฏิบัติงานรวมทั้งความรับผิดชอบต่าง ๆ
ที่บุคคลพึงมีต่อหน่วยงานและสิ่งอื่น ๆ ที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับตัวผู้ปฏิบัติ

ชาญ สวัสดิ์สาส์ (2544, หน้า 15) ได้กล่าวไว้ว่าการฝึกอบรมหมายถึงกระบวนการ
ที่เป็นระบบ ที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รวมถึง
การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของบุคคล (ผู้ปฏิบัติงานจริง) ให้ดียิ่งขึ้น
ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นอีกอันจะเป็นประโยชน์ต่อ “งาน” ที่รับผิดชอบในปัจจุบันและ / หรืองานที่กำลัง
จะได้รับมอบหมายให้ทำในอนาคตโดยตรง

ปราโมทย์ จันท์เรือง (2545, หน้า 21) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง การทำให้
บุคคลมีความรู้ความเชี่ยวชาญที่แท้จริง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยงยุทธ เกษสาคร (2545, หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการ
(process) อย่างหนึ่งในการพัฒนาองค์กรโดยอาศัยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบขั้นตอน
มีการวางแผนที่ดีและเป็นการกระทำที่ต่อเนื่อง โดยไม่มีการหยุดยั้ง ซึ่งการกระทำทั้งหมดก็เพื่อ
ความมุ่งหมายในการเพิ่มความรู้ (knowledge) เนื่องจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของวิทยาการใน
ปัจจุบัน ก่อให้เกิดความจำเป็นที่ทุกคนจะต้องขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันเหตุการณ์ที่
เปลี่ยนแปลงไป เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น และเพิ่มพูนทักษะ (skill)
ความชำนาญเพื่อการบรรเทาความสูญเสียอันเกิดจากการทำงานโดยขาดความชำนาญ

และประสบการณ์ ตลอดไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (attitude) และพฤติกรรม (behaviors) เพื่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ เปลี่ยนแปลงเจตคติเก่า ๆ ความเชื่อดั้งเดิมที่ล้าสมัย และเสื่อมถอย เพื่อให้เกิดเจตคติใหม่ ๆ ที่มีประโยชน์ตามความประสงค์ขององค์กร เพราะเจตคติเป็นปัจจัยสำคัญที่จะมีผลต่อความก้าวหน้าขององค์กรตลอดจนการพัฒนาวิสัยทัศน์ (vision) และพฤติกรรมให้มีการกระทำที่เหมาะสมถูกต้องตามระเบียบแบบแผนยิ่งขึ้น

ซูซีย์ สมิทธิไกร (2548, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรม (training) คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างหรือเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) ความสามารถ (ability) และเจตคติ (attitude) ของบุคลากรอันจะช่วยปรับปรุงให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ดังนั้น การฝึกอบรมจึงเป็นโครงการที่ถูกจัดขึ้นมาเพื่อช่วยให้องค์กรมีคุณสมบัติในการทำงานสูงขึ้น เช่น เป็นหัวหน้าที่สามารถบริหารงานและบริหารผู้ใต้บังคับบัญชาได้ดีขึ้น หรือเป็นช่างเทคนิคที่มีความสามารถในการซ่อมแซมเครื่องจักรกลได้ดีขึ้น เป็นต้น

วันทนา เนาว์วัน (2548, หน้า 46) ได้สรุปไว้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมในการที่จะพัฒนาตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานภายในองค์กร โดยวิธีการต่าง ๆ ทั้งภายในสถานที่ทำงานและนอกสถานที่ทำงาน เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวบุคคลให้มีทัศนคติและพฤติกรรมสู่การทำงานที่ประสบผลสำเร็จและเป็นคนที่มีคุณภาพ มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การฝึกอบรม มีความหมายคือ กระบวนการที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานให้กับนักเรียน บุคลากรและเจ้าหน้าที่ในองค์กรให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถและความชำนาญมากยิ่งขึ้น

9. จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม

จุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมได้มีนักการศึกษาให้แนวคิดและเสนอหลักการไว้ดังนี้ นนทวัฒน์ สุขผล (2547, หน้า 15) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยพัฒนาบุคลากร ปรับปรุงความสามารถในการทำงานให้สูงขึ้น ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทัศนคติรวมถึงมีแนวคิดหรือวิทยาการใหม่ ๆ อันทันสมัยเพื่อให้ก้าวทันต่อความเจริญก้าวหน้า และทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. เพื่อจะช่วยให้ผู้ที่เข้ารับการอบรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น

3. การฝึกอบรมจะช่วยปรับพฤติกรรมของบุคคล ให้สอดคล้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานนั้น ๆ ด้วย

กรีซ อัมโภชน (2549, หน้า 18) ได้เสนอแนะถึงแนวขั้นตอนในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมไว้ พอสรุปได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทบทวนปัญหาที่เป็นความจำเป็นในการฝึกอบรม

ขั้นที่ 2 ระบุบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จะต้องเข้ารับการฝึกอบรม

ขั้นที่ 3 ระบุภารกิจและพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ขั้นที่ 4 ระบุถึงวัตถุประสงค์ขั้นสูงสุด หรือพฤติกรรมตามอุดมคติซึ่งต้องการให้เกิดขึ้นกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในขั้นที่ 2 (ตัวอย่าง เช่น จากการพิจารณาในขั้นที่ 1 จนถึงขั้นที่ 3 พบว่าเจ้าหน้าที่ของงานฝึกอบรมไม่สามารถปฏิบัติภารกิจ ในการกล่าวแนะนำ หลักสูตร หัวข้อวิชา วิทยากร รวมทั้งกล่าวขอบคุณวิทยากร ฯลฯ ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น วัตถุประสงค์ ตามอุดมคติ ในขั้นที่ 4 จึงได้แก่ การที่เราต้องการให้เจ้าหน้าที่ของงานฝึกอบรมสามารถกล่าวแนะนำและขอบคุณ วิทยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ระบุถึงสิ่งสนับสนุนที่จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นสูงสุดตามขั้นที่ 4 กล่าวคือ เป็นการพิจารณา ถึงสภาพแวดล้อม หรือองค์ประกอบอื่นที่จะสนับสนุนให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ได้ เช่น วิทยากรที่มีความสามารถ ภูมิหลังที่ดีของ ผู้ที่จะเข้าอบรม หรือ นโยบายที่สนับสนุนการจัดฝึกอบรมในเรื่องที่เป็นปัญหาดังกล่าว

ขั้นที่ 6 ระบุถึงสิ่งที่ เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานฝึกอบรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามอุดมคติในขั้นที่ 4 กล่าวคือ เป็นการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่นเดียวกันในขั้นที่ 5 ว่ามีอะไรบ้างที่เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางต่อการดำเนินการฝึกอบรม ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามอุดมคติ เช่น มีงบประมาณจำกัด ระยะเวลาอบรมมีจำกัด เป็นต้น

ขั้นที่ 7 กำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมที่เป็นไปได้ ขึ้น หลังจากที่ได้พิจารณาถึง วัตถุประสงค์ตามอุดมคติ ประกอบกับสิ่งสนับสนุนตามขั้นที่ 5 และสิ่งที่ เป็นอุปสรรคตามข้อ 6 แล้ว อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีวัตถุประสงค์ตามอุดมคติอาจจะ เป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นไปได้ก็ได้ ถ้าหากว่ามีสิ่งสนับสนุนทุกอย่าง และไม่มีสิ่งที่ เป็นอุปสรรคต่อวัตถุประสงค์ตามอุดมคติเลย

ขั้นที่ 8 กำหนดวัตถุประสงค์ประกอบ ซึ่งหมายถึง วัตถุประสงค์ที่เรามิได้คาดหวัง มาก่อน แต่คาดว่าจะ เป็นผลพลอยได้ จากการฝึกอบรม เช่น การฝึกอบรมจะช่วยให้ผู้เข้าอบรม ซึ่งมาจากต่างหน่วยงานกันเกิดความรู้จักคุ้นเคยกัน และช่วยให้เกิดการ ประสานงานในอนาคต เป็นต้น

วัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมที่เป็นไปได้ตามขั้นที่ 7 และวัตถุประสงค์ประกอบตามขั้น ที่จะเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการ ฝึกอบรม ซึ่งอาจจะได้หลายข้อ และในการเขียนวัตถุประสงค์นั้น เรามักจะเอาวัตถุประสงค์ประเภทที่เป็นไปได้เขียนไว้ในลำดับแรกและวัตถุประสงค์ประกอบเขียนไว้ ในลำดับสุดท้าย

จากการศึกษาสรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรมคือ การที่ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะความชำนาญในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ จนผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำกลับไปประยุกต์ใช้ได้ด้วยตนเอง

10. ประเภทของการฝึกอบรม

นักวิชาการได้แบ่งประเภทของการฝึกอบรมไว้หลายลักษณะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

จกกลนี้ ชุตติมาเทวินทร์ (2542, หน้า 10-11) แบ่งการฝึกอบรมเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การฝึกอบรมก่อนประจำการ เป็นการฝึกอบรมให้กับผู้เข้าทำงานใหม่ หรือเริ่มโครงการใหม่ โดยทั่วไปผู้เข้ารับการอบรมมักอยู่ในระยะทดลองงาน ซึ่งเนื้อหาของการฝึกอบรมจะเน้นในเรื่องของภารกิจแรกเริ่มและภารกิจทั่วไปขององค์กร เนื้อหาโดยทั่วไปจะมีลักษณะผสมผสาน คือมีทั้งการฝึกอบรมในห้องและฝึกอบรมภาคสนามมีช่วงเวลาการฝึกอบรมไม่นานนัก ตั้งแต่ 2-3 วัน หรือบางกรณีอาจจะใช้เวลาเป็นเดือน

2. การฝึกอบรมระหว่างประจำการ เป็นการอบรมในช่วงที่เข้าทำงานแล้ว หรือผ่านระยะเวลาการทดลองงานแล้ว การฝึกอบรมจะจัดเป็นระยะ ๆ ในกับระดับของบุคคลากรที่แตกต่างกันในทั้งเรื่องของการบริหารทั่วไป การอบรม การจัดการอบรมเฉพาะเจ้าหน้าที่หรือเฉพาะเรื่อง

3. การฝึกอบรมในโครงการ เป็นการอบรมที่จัดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในโครงการ

4. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นการอบรมเพื่อพินความรู้ใหม่ เมื่อทำงานมานาน และความรู้เริ่มไม่ทันกับข้อมูลหรือวิชาการสมัยใหม่ก็จะเริ่มคิดถึงการพัฒนาตนเอง

11. องค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรม

ชำระ บัวศรี (2542, หน้า 8-9) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรมีดังต่อไปนี้

1. เป้าประสงค์และนโยบายการศึกษา (education goals and policies) หมายถึง สิ่งที่รัฐต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษา

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (curriculum aims) หมายถึง ผลส่วนร่วมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน หลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว

3. รูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร (types and structures) หมายถึง ลักษณะและแผนผังที่แสดงการแจกแจงวิชาหรือกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์

4. จุดประสงค์ของวิชา (subject objectives) หมายถึง ผลที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนวิชานั้นไปแล้ว

5. เนื้อหา (content) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ

6. จุดประสงค์การเรียนรู้ (instruction objectives) หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้มีทักษะและความสามารถ หลังจากที่ได้เรียนรู้เนื้อหาที่กำหนดไว้

7. ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน (Instructional strategies) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมและมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้

8. การประเมินผล (evaluation) หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและหลักสูตร

9. วัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน (curriculum materials and instructional media) หมายถึง เอกสารสิ่งพิมพ์ แผ่นฟิล์ม แถบวีดิโอทัศน์ ฯลฯ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา เทคโนโลยีการศึกษาและอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพและประสิทธิภาพการเรียนการสอน

สมคิด บางโม (2545, หน้า 20) ที่กล่าวว่า ส่วนประกอบของหลักสูตร การสร้างหลักสูตรควรมีส่วนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) ชื่อหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) ระยะเวลาฝึกอบรม (กำหนดเป็นชั่วโมง) 4) หัวข้อวิชาพร้อมกำหนดจำนวนชั่วโมง 5) คำอธิบายรายวิชาโดยสังเขป 6) เทคนิคการฝึกอบรมแต่ละวิชา 7) วิธีประเมินผลแต่ละรายวิชา

บุญชม ศรีสะอาด (2546, หน้า 1) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบคือ จุดประสงค์ สารความรู้ประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน การประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิดองค์ประกอบของหลักสูตรการฝึกอบรม มีองค์ประกอบพื้นฐานดังนี้คือ จุดประสงค์, เนื้อหา, กระบวนการเรียนการสอน, การประเมินผล

12. เทคนิคและวิธีการฝึกอบรม

การจัดการฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพการทำงานของบุคลากรโดยทำให้ความรู้ความเข้าใจทักษะและทัศนคติที่ดีในการทำงาน องค์ประกอบที่สำคัญของการฝึกอบรมเพื่อให้ได้จุดมุ่งหมายดังกล่าวคือเทคนิคที่ใช้ในการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องมีการใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับหลักสูตรที่ใช้และเหมาะสมกับผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมด้วย

เทคนิคการฝึกอบรม (training technique) หมายถึงวิธีการใช้ในการติดต่อสื่อสารหรือถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ข้อเท็จจริง ประสบการณ์หรือข้อมูลต่าง ๆ ระหว่างผู้ให้การอบรมและผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนพฤติกรรมหรือวัตถุประสงค์ใดๆ ตามที่กำหนดไว้

พนิจดา วีระชาติ (2543, หน้า 85) ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิคการฝึกอบรม หมายถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้ความเข้าใจมีทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมหรือเกิดความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น

จากการศึกษาแนวคิดสรุปได้ว่าเทคนิคและวิธีการฝึกอบรมหมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

13. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

นรินทร์ จุลทรัพย์ (2547, หน้า 177-178) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมโดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของหน่วยงาน องค์กรและสังคมโดย ทำการศึกษาอย่างกว้างและลึกเพื่อที่จะได้ภาพรวมเกี่ยวกับความคาดหวังของหน่วยงาน องค์กรและสังคมที่จะบ่งชี้การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม
2. ศึกษากลุ่มเป้าหมายของผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมว่าจะพัฒนาไปในรูปแบบใด เช่น ด้านการปรับตัว ด้านทักษะความสามารถ เป็นต้น
3. ใช้วิธีการทางปรัชญา เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางของหลักสูตร และจุดประสงค์ร่วมกันกับผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ฝึกอบรม
4. เพื่อความชัดเจนของหลักการ จุดประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร ควรจะมีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรดำเนินการกลั่นกรองเพื่อความรอบคอบ
5. ศึกษาวิเคราะห์ถึงความสามารถและความพร้อมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อความสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระของหลักสูตร
6. ตรวจสอบเนื้อหาสาระให้มีความสัมพันธ์กันกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เช่น นักวิชาการ นักบริหารงานบุคคล นักจิตวิทยา เป็นต้น เพื่อปรับปรุง แก้ไข
7. วิเคราะห์เนื้อหาสาระเพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม จุดประสงค์ โครงสร้างและหลักการของหลักสูตร รวมทั้งการจัดลำดับขั้นตอนการเรียนกิจกรรมและ ประสิทธิภาพ
8. อภิปรายกับนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบอีกครั้ง ในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหาสาระ ลำดับขั้นตอน การเรียนรู้และประสิทธิภาพของผู้เข้ารับการ ฝึกอบรม
9. แบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นหน่วยการเรียนที่เหมาะสมกับระยะเวลา เพื่อความ สะดวกในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของแต่ละหน่วยได้ชัดเจนและสะดวกในการนำไปปฏิบัติ จริง
10. กำหนดจุดประสงค์และขอบข่ายเนื้อหาของหน่วยการเรียนการสอนแต่ละหน่วย การเรียนให้ชัดเจน และสามารถบ่งชี้ถึงการจัดกิจกรรมและประสิทธิภาพการเรียนรู้ และการ ประเมินผล
11. พิจารณาทางเลือกหลาย ๆ แนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเทคนิคและ วิธีการฝึกอบรม เพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีโอกาสจะได้ เลือกทำกิจกรรมในหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงหลักความแตกต่างระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็น พื้นฐานในการพัฒนาเอกสาร สื่อและอุปกรณ์การฝึกอบรม

12. ทดลองใช้เอกสาร สื่อและอุปกรณ์ที่พัฒนาขึ้นมาตรวจสอบดูว่ามีสิ่งใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อความสมบูรณ์ครบถ้วนและสอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตรและผู้เข้ารับการฝึกอบรม

13. นำผลที่ได้จากการทดลองใช้เอกสาร สื่อและอุปกรณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

14. ประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของระบบหลักสูตรทั้งระบบ ตั้งแต่ขั้นตอนในระยแรกจนถึงระยสุดท้ายซึ่งถือว่ามีความจำเป็น เพราะจะได้หาแนวทางป้องกันหรือรีบแก้ไขเมื่อพบว่ามีข้อบกพร่องในขั้นตอนนั้น ซึ่งจะส่งผลไปยังประสิทธิผลของการจัดฝึกอบรมสามารถแสดงกรอบแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมได้ดังภาพต่อไปนี้

ณรงค์วิทย์ แสนทอง (2549, หน้า 124) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการออกแบบหรือพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมทั่วไปมีดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 2) ออกแบบหลักสูตรบนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ 3) ตรวจสอบความเป็นไปได้ของหลักสูตร 4) จัดทำหลักสูตรฝึกอบรม 5) กำหนดระบบการวัดและติดตามผลการฝึกอบรม 6) นำเสนอขออนุมัติหลักสูตร

จากการศึกษาแนวคิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสรุปได้ว่า ต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนว่าต้องการฝึกอบรมรูปแบบใด โดยกำหนดจุดประสงค์, วิธีการอบรม, ประเมินผล

14. กระบวนการฝึกอบรม

กระบวนการฝึกอบรมได้มีนักวิชาการด้านการฝึกอบรมหลายท่านได้แสดงรูปแบบกระบวนการฝึกอบรมต่าง ๆ ไว้ดังนี้

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2547, หน้า 169) ได้กล่าวว่าโดยทั่วไปแล้วกระบวนการฝึกอบรมมักนิยมจัดแบ่งออกเป็น 3 ระยะด้วยกันคือ

ระยะก่อนอบรม (preparation phase pre-training)

ระยะดำเนินการฝึกอบรม (training phase)

ระยะหลังอบรม (post training phase, follow-up)

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2549, หน้า 192) ได้กล่าวว่าการจัดฝึกอบรมที่มีประสิทธิผลประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินความต้องการในการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องมีการวิเคราะห์องค์การ การวิเคราะห์บุคคล และการวิเคราะห์ภาระการงานแล้วนำผลการวิเคราะห์มาเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมพนักงานให้พร้อมในการฝึกอบรม ได้แก่การทำให้เกิดความมั่นใจว่าพนักงานพร้อมที่จะได้รับการฝึกอบรม เช่น เป็นผู้ที่มีความสามารถและสื่อสารได้ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสร้างให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเรียนรู้ได้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดการฝึกอบรม จะต้องสร้างบรรยากาศของการถ่ายทอดการฝึกอบรม เป็นวิธีการบรรยาย การประชุม การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา โปรแกรมการเรียนรู้ การใช้ทัศนูปกรณ์และการใช้คอมพิวเตอร์เป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีการฝึกอบรมขณะปฏิบัติงานและขั้นตอนสุดท้าย การประเมินผล

จากการศึกษาแนวคิดสรุปได้ว่ากระบวนการฝึกอบรมเป็นการประเมินความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมเพื่อนำมาตั้งจุดประสงค์ของการฝึกอบรม เพื่อเตรียมความพร้อมในการฝึกอบรม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการฝึกอบรม และการถ่ายทอดการฝึกอบรม

15. รูปแบบของการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2547, หน้า 221-222) การประเมินผลการฝึกอบรมเป็นการประเมินค่าความสำเร็จของการฝึกอบรมว่าได้สมดังความมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่การประเมินที่สำคัญก็คือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ความรู้ ได้เนื้อหาวิชาได้แนวทางในการปฏิบัติงานได้ขวัญและกำลังใจรวมทั้งเจตคติที่ดีขึ้นกับหน่วยงานหรือไม่ การฝึกอบรมจึงเป็นการมองในทุก ๆ ด้านเพื่อจะได้เห็นถึงข้อบกพร่อง จุดอ่อนของการฝึกอบรมเป็นแนวทางที่ใช้แก้ไขปรับปรุงในรายละเอียดต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

ชูชัย สมธิทิไกร (2548, หน้า 205) ได้กล่าวว่าการประเมินคือการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างระบบเป็นเพื่อความสำเร็จของโครงการฝึกอบรม และนำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงโครงการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่ารูปแบบของการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมพบว่าการประเมินหลักสูตรเพื่อต้องการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของหลักสูตรเพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

16. ประโยชน์ของการฝึกอบรม

สมคิด บางโม (2545, หน้า 16-17) กล่าวว่า การฝึกอบรมมีประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ดังนี้

1. ระดับองค์กรหรือหน่วยงาน การฝึกอบรมมีประโยชน์ระดับองค์กร ดังนี้
 - 1.1 เพิ่มผลผลิตขององค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม
 - 1.2 ลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน
 - 1.3 สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่พนักงาน ทำให้พนักงานทำงานเต็มความสามารถ
 - 1.4 ลดความสูญเสียวัสดุอุปกรณ์และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ
 - 1.5 แก้ปัญหาต่างๆ ขององค์กร ทำให้ข่าวสารภายในองค์กรดีขึ้น
 - 1.6 ทำให้ก้าวหน้าสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
2. ระดับผู้บังคับบัญชา การฝึกอบรมมีประโยชน์ดังนี้

- 2.1 ช่วยเพิ่มผลผลิตในส่วนงานของตนให้สูงขึ้น
- 2.2 ลดเวลาในการสอนงานและลดเวลาในการพัฒนาพนักงาน
- 2.3 ลดภาระในการปกครองบังคับบัญชา
- 2.4 ช่วยให้พนักงานตระหนักในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตน
- 2.5 สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับพนักงาน
3. ระดับพนักงานหรือตัวผู้เข้ารับการอบรมเอง การฝึกอบรมมีประโยชน์ ดังนี้
 - 3.1 เพิ่มความรู้ความสามารถ เป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ตนเอง
 - 3.2 ลดการทำงานผิดพลาดหรืออุบัติเหตุ
 - 3.3 ทำให้ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน เพื่อนร่วมงาน และองค์กร
 - 3.4 เพิ่มโอกาสความก้าวหน้าในด้านต่างๆ เช่น ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่

และรายได้เพิ่มขึ้น หรือโอกาสในการเปลี่ยนแปลง

- 3.5 ลดเวลาในการเรียนรู้งาน
- 3.6 สร้างความรู้สึกที่ดีๆ ให้แก่ตนเอง ทำให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่า มีกำลังใจมากขึ้น

3.7 ทำให้รู้จักคนมากขึ้น กว้างขวางขึ้น การปฏิบัติงานสะดวกขึ้น

3.8 ความรู้กว้างขวาง ก้าวทันต่อเทคโนโลยีๆ ความรู้ใหม่ๆ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อส่วนต่างๆ ดังกล่าวมีคุณภาพดี ย่อมส่งผลต่อองค์กรโดยรวม ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและมีความมั่นคงสูงขึ้น ประโยชน์ของการฝึกอบรมมีมากมายหลายประการตามความคิดเห็นของแต่ละบุคคลแต่

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2548, หน้า 23-24) กล่าวว่าประโยชน์ของการฝึกอบรมมี 6 ประการ ดังนี้ 1) ลดเวลาเรียนรู้ 2) ปรับปรุงการปฏิบัติงาน 3) การสร้างเจตคติ 4) ช่วยเหลือการแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน 5) สนองความต้องการของแรงงาน 6) เป็นประโยชน์กับตัวพนักงานเอง

จากการศึกษาแนวคิดประโยชน์ของการฝึกอบรม ตามที่นักวิชาการต่าง ๆ ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า การฝึกอบรมมีประโยชน์ 3 ด้าน คือ ประโยชน์ต่อบุคคลเป้าหมาย ต่อหน่วยงานของบุคคลเป้าหมายและต่อหน่วยงานที่จัดฝึกอบรม ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคลากรได้รับความรู้ใหม่ ๆ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อองค์กร ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและบุคลิกภาพส่วนบุคคลให้ดีขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีขั้นตอนการวางแผนเพื่อการพัฒนา นับตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานการศึกษาหลักเกณฑ์องค์ประกอบและขั้นตอนการเลือกรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องการจัดลำดับความสำคัญของสภาพปัญหา และความต้องการมาจัดทำหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย ความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ขอบข่ายเนื้อหาสาระ ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมฝึกอบรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การวัดผลและประเมินผล แผนการจัดการฝึกอบรม เอกสารประกอบหลักสูตร ที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งดำเนินการพัฒนาเป็นหลักสูตรขนมสาธิตเมืองสุพรรณ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โนโลยีสนองความสนใจ ความต้องการของนักเรียนและชุมชน

ขนมสาธิตเมืองสุพรรณ

1. ขนมไทย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความหมายของขนมไทยพบว่า ขนมไม่ได้เป็นวัตถุที่มีคุณค่าเฉพาะการกินเพื่อความอร่อยเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าอื่นติดมาด้วย เช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์ พิธีกรรม คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และทางจิตใจ นักท่องเที่ยวที่มายังตลาดดอนหวายนั้นให้ความหมายขนมว่าต้องมีความเก่าแก่ - ความโบราณ - ความเป็นท้องถิ่น โดยรวมเรียกว่า “ความเป็นของแท้” และโดยเฉพาะอย่างยิ่งขนมไทยได้กลายเป็น “สัญลักษณ์” ของการมาถึงตลาดดอนหวาย ในขณะที่ทางด้านผู้ผลิตหรือผู้ขายต่างก็ให้ความหมายของขนมแตกต่างกันไปบ้าง โดยแต่ละร้านจะมีจุดเน้นที่ต่างกัน เช่น ความเป็น “โบราณ” “ดั้งเดิม” หรือย้อนยุค แต่มีจุดร่วมที่ตรงกันคือ ต่างมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และประชาสัมพันธ์ร้านของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการ “ของแท้” ของผู้บริโภค ส่วนพฤติกรรมการณ์การซื้อของนักท่องเที่ยวนั้นมักจะซื้อขนมคราวละมากๆ เนื่องจากราคาไม่แพง เพื่อนำไปฝากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง รวมทั้งบางกลุ่มยังซื้อไปติดบาตรด้วย ส่วนการรับประทานอาหารที่ตลาดดอนหวายนักท่องเที่ยวมักจะแสวงหาร้านที่เป็นร้านเก่าแก่ดั้งเดิม หรือเป็นร้านที่คนในท้องถิ่นกินกัน ดังนั้นสถานะของขนมในตลาดดอนหวายได้ถูกแปรสภาพมาเป็น “สัญลักษณ์” อันเป็นจุดขายของตลาด และขนมกลายเป็นสิ่งทดแทนความรู้สึกที่ขาดหายไปของผู้บริโภคกลุ่มนี้ที่ไม่อาจหากินได้ในชีวิตเมือง ขนมจึงมีสถานะที่เลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับ การให้ความหมายและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ฉะนั้นไม่ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนไปอย่างไร ขนมก็ยังไม่หายไปจากชีวิตการบริโภคของมนุษย์ เพียงแต่ความหมายของมันอาจเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมในขณะนั้น ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากเดิม (ภาณี กาญจนานิพนธ์กุล, 2545) ขนมไทยอยู่กับคนไทยมาช้านาน ทั้งขนมไทยโบราณและขนมที่ดัดแปลงมาจากชาติอื่น ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่บ่งบอกถึงความละเอียดอ่อน ละเมียดละไมใจเย็น และการมีฝีมือเชิงศิลปะของผู้ปรุงขนม ผ่านทางรูปลักษณะ กลิ่น และรสชาติของขนมหวานเพียงแค่วัตถุง่ายๆ ก็สามารถแต่ง บั่น ดัดแปลง ให้เป็นขมมนานาชนิดที่มีเสน่ห์แตกต่างกันได้อย่างไม่น่าเชื่อ ขนมไทยดั้งเดิมนั้นมีส่วนประกอบและขั้นตอนการทำที่ง่าย เช่น แป้ง น้ำตาล และมะพร้าว แต่ในช่วงสมัยอยุธยาที่ประเทศไทยมีการเจริญสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้ได้รับอิทธิพลและวัฒนธรรมในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านอาหารการกิน และในยุคนี้เองที่การทำขนมไทยเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก ขนมไทยที่เราเห็นกันบางส่วน

มีต้นกำเนิดมาจาก“ท้าวทองกีบม้า”หรือ“มารี กีมาร์” (Dona Marie Guimar) ชาวโปรตุเกส ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นต้นตำรับการทำขนมไทยประเภททองหยิบ ทองหยอด และฝอยทอง รวมทั้งได้ประดิษฐ์ขนมขึ้นมาใหม่มากมายโดยดัดแปลงจากต้นตำรับของโปรตุเกสแล้วมาผสมผสานกับวัตถุดิบในท้องถิ่นของไทย เช่น มะพร้าว แป้ง น้ำตาล จนทำให้เกิดขนมชนิดใหม่ที่มีรสชาติอร่อยและสวยงาม นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่นำไข่มาเป็นส่วนผสมในขนมหวานเป็นครั้งแรก เช่น ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ทองพลุ ขนมฝิง เป็นต้น ทำให้เป็นที่นิยมและแพร่หลายในหมู่คนไทยมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ขนมไทยจึงมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมการกินของคนไทยชนิดแยกกันไม่ออก แม้ว่าภายหลังจะมีขนมของชาติตะวันตกเข้ามามีอิทธิพล และขนมไทยบางส่วนได้สูญหายไปก็ตาม แต่ยังมีขนมไทยอีกเป็นจำนวนมากที่ยังคงสร้างสีสันด้วยรสชาติหอมหวานอยู่ในวัฒนธรรม ครอบครัวยุคใหม่ของไทยยังคงอยู่ ขนมไทยก็ยังคงอยู่อย่างแนบแน่นเช่นเดี๋ยวกัน (สุปราณี แพรศิริ, 2553, หน้า 2)

2. ขนมไทยประจำจังหวัด ภาคกลาง 21 จังหวัด

ขนมไทยประจำจังหวัดภาคกลางทั้ง 21 จังหวัดที่สำคัญๆ มีดังต่อไปนี้ (ไทยกวีวิวดอทคอม, ม.ป.ป.)

2.1 จังหวัดกำแพงเพชร กระจ่างสารท

กระจ่างสารท เป็นขนมที่ทำกันในช่วงสารทไทย โดยทำจาก ข้าวดอก ข้าวเม่า ถั่วลิสง งา มาคั่วให้สุก แล้วนำมาทวนกับน้ำตาลจนเหนียวติดกันเป็นปึก นิยมรับประทานกับกล้วยไข่ซึ่งปลูกมากในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร จึงถือว่าเป็นขนมประจำเมืองกำแพงเพชร

2.2 จังหวัดชัยนาท ขนมกง

ขนมกง คือขนมที่ใช้ในพิธีแต่งงานเพื่อให้ชีวิตดำเนินไปไม่ให้สิ้นสุดส่วนผสมของขนมกง ประกอบด้วย ถั่วเหลือง น้ำตาล มะพร้าว น้ำตาล แป้ง และขนมกงยังมีคุณค่าทางอาหารด้านโปรตีน

2.3 จังหวัดนครปฐม วุ้นมะพร้าว

วุ้นมะพร้าว เป็นการแปรรูปวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีอยู่จำนวนมาก และมีวิธีการทำคือ นำน้ำมะพร้าวน้ำหอมมาเป็นส่วนผสมในการทำวุ้นมะพร้าวน้ำหอม ซึ่งมีรสชาติ หอม หวาน มัน มีคุณค่าทางอาหาร จึงเป็นที่นิยมรับประทานและเป็นของฝากประจำจังหวัดนครปฐม

2.4 จังหวัดนครนายก ผีอกเส้นทอดกรอบ

ผีอกเส้นทอดกรอบ เป็นการแปรรูปของผลิตผลทางการเกษตร เพื่อลดปัญหาผลผลิตล้นตลาดและเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้า

2.5 จังหวัดนครสวรรค์ ขนมโมจิ ขนมโมจิ เป็นสัญลักษณ์ของชาวจังหวัดนครสวรรค์

โดยได้มีการพัฒนารูปแบบและรสชาติที่น่าอร่อยน่ารับประทาน ทั้งไส้ถั่วเขียว ไส้ถั่วดำ ไส้เค็มแดง อีกทั้งเนื้อแป้งยังนุ่ม หอม หวาน พร้อมด้วยคุณค่าทางอาหารทั้งคาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน

2.6 จังหวัดนนทบุรี ขนมห้ามงกุฏ

ขนมห้ามงกุฏ ในสมัยโบราณเป็นขนมที่ทำขึ้นเพื่อประกอบเครื่องคาวหวานในงานมงคลไม่ว่าจะเป็นงานบุญหรืองานประเพณีต่างๆ ของไทย การเลือกชนิดขนมมาใช้ในงานมงคลโดยมากจะเลือกจากชื่อขนมที่มีคำความหมายดี ๆ ขนมห้ามงกุฏ มีส่วนผสม ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนตัวขนม ส่วนแป้งรองขนม และส่วนการแต่งขนม (ลูกกวาดแดงขาว)

2.7 จังหวัดปทุมธานี กาละแม

กาละแม เป็นขนมไทยโบราณที่นิยมทำกันในช่วงเทศกาลสงกรานต์หรือวันปีใหม่ของไทยเพื่อใช้ในการงานบุญและใช้แจกในงานเทศกาลแก่ญาติผู้ใหญ่และพี่น้อง กาละแมมีส่วนผสมประกอบด้วย ข้าวเหนียว น้ำตาลทราย กะทิ และน้ำสะอาดต้มสุก

2.8 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรตีสายไหม

โรตีสายไหม ตอนแรกมีส่วนผสมเพียงแป้งและน้ำตาล ต่อมาได้พัฒนาส่วนผสมผลไม้และสมุนไพร เช่น น้ำมะพร้าว งาดำ ส้ม องุ่น เป็นต้น จำเป็นที่ขึ้นชื่อและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และเป็นของฝากประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบันนี้

2.9 จังหวัดพิจิตร ขนมชั้น

ขนมชั้น ถือว่าเป็นขนมหวานที่ขึ้นชื่อของจังหวัดพิจิตร ในเรื่องของรสชาติและรูปแบบขนมชั้นมักนิยมในช่วงวันแต่งงาน วันพระ ส่วนผสมทำจากแป้ง น้ำตาลทราย และกะทิ สีสี้นของขนมอาจทำมาจากใบเตย ปัจจุบันทำมาดัดแปลงพับเป็นรูปดอกกุหลาบที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย

2.10 จังหวัดพิษณุโลก ขนมหก้วยตากบางกระทุ่ม

ขนมหก้วยตาก เนื่องจากมีกล้วยน้ำว้าเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงคิดวิธีทดลองถนอมอาหาร โดยการนำกล้วยสุกไปตากแดดเก็บไว้รับประทานและแจกชุมชนใกล้เคียงจนเป็นที่ติดปากและถูกใจ ในรสชาติต่อมาชาวบ้านได้ปรับปรุงและพัฒนาจนปัจจุบันเป็นของฝากที่ขึ้นชื่อของจังหวัดพิษณุโลก

2.11 จังหวัดเพชรบูรณ์ มะขามแปรรูป

มะขามแปรรูป ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปมะขามเพื่อให้สามารถเก็บรักษาไว้รับประทานได้นาน ซึ่งตอนแรกได้แปรรูปเป็นมะขามกวนปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เรื่อยมาและเป็นของฝากที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์

2.12 จังหวัดลพบุรี วุ้นมะพร้าวในน้ำเชื่อม

วุ้นมะพร้าวในน้ำเชื่อม ริเริ่มทำโดยข้าราชการบำนาญของจังหวัดลพบุรี วิธีการทำคือ ทำน้ำมะพร้าวให้เป็นชั้นวุ้นและนำมาแปรรูปในขวดแก้วออกจำหน่ายตามท้องตลาดปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จนเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยุ้จักกันอย่างแพร่หลาย

2.13 จังหวัดสมุทรปราการ ขนมมะพร้าวแก้ว

ขนมมะพร้าวแก้ว เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทำจากมะพร้าวและน้ำตาล ต่อมาได้เพิ่มสีสันทลงไป วัตถุประสงค์ทำได้ง่าย วิธีการทำก็ไม่ยุ่งยากเหมาะกับผู้ที่เริ่มหัดทำขนม อีกทั้งยังสามารถพัฒนารูปแบบให้มีลักษณะต่างๆ ได้อีกด้วย

2.14 จังหวัดสมุทรสงคราม ขนมจาก

ขนมจาก เป็นชื่อที่ใช้เรียกตามวัสดุที่ใช้ห่อขนม คือ ใบจาก เป็นขนมไทยพื้นบ้านที่มีประวัติยาวนานหลายชั่วอายุคน ต่อมาการทำน้ำตาลมะพร้าวลดน้อยลง ขนมชนิดนี้ก็หารับประทานได้ยากขึ้น แต่จะมีทำขายกันตามแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด

2.15 จังหวัดสมุทรสาคร ขนมหมีกรอบไทยสูตรโบราณ

ขนมหมีกรอบ เป็นขนมไทยโบราณที่สืบทอดกันมาช้านานโดยนิยมรับประทานเป็นอาหารว่าง สามารถหาวัดดูดิบในการผลิตได้ในท้องถิ่นคือส่วนผสมที่เป็นกุ้งก็มีแหล่งเลี้ยงกุ้งไข่เป็ดก็มีการเลี้ยงเป็ด และน้ำตาลมะพร้าวชาวบ้านก็ปลูกมะพร้าวกันอย่างมาก จึงเป็นปัจจัยหลักในการผลิตขนมชนิดนี้

2.16 จังหวัดสิงห์บุรี เค้กปลาช่อน

เค้กปลาช่อน มีส่วนผสม คือ แป้งสาลีเอนกประสงค์ น้ำตาลทราย ไข่ไก่ เนยสด นมสด เนื้อปลาช่อนที่ดับคาวแล้ว เค้กปลาช่อน เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและเป็นของฝากแก่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี

2.17 จังหวัดสระบุรี กระทู้พิพ

กระทู้พิพ เป็นขนมของว่างส่วนผสมของแป้งมีส่วนคือ แป้งนอกใช้แป้งสาลี น้ำ น้ำมัน พืช น้ำตาลทรายนำมาผสมกัน ส่วนแป้งในมีแป้งสาลีกับน้ำมันพืช ส่วนไส้ที่นิยมทำมี 2 ชนิดคือไส้ไก่กับไส้ถั่ว กระทู้พิพเป็นขนมที่มีคุณค่าทางอาหารครบ 5 หมู่

2.18 จังหวัดสุโขทัย กลัยอบเนย

กลัยอบเนย มีกระบวนการผลิตที่ไม่ยุ่งยากมากนัก โดยใช้กล้วยนำหัวสดพันธุ์มะลิอ่อนปอกเปลือกสไลด์เป็นแผ่นบางๆ สุกท้ายจะนำไปทอดในกระทะซึ่งมีเนยและน้ำตาลผสมอยู่ และความสะอาดที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ทำให้กลัยอบเนยได้รับการต้อนรับที่ดีจากตลาด

2.19 จังหวัดสุพรรณบุรี สาลี

สาลี เป็นขนมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ซึ่งมีรสชาติ หอมหวาน อร่อย และอ่อนนุ่ม และมีประโยชน์ต่อร่างกาย เพราะมีส่วนประกอบ ในการผลิตขนมสาลี คือ นมสด ไข่ขาวดำ ไข่แดง หรือสาลีร่อนไม่มีการใส่สี และสารกันบูดแต่อย่างใด จนปัจจุบันขนมสาลีเป็นที่นิยมมาก จนเป็นของฝากของจังหวัดสุพรรณบุรี

2.20 จังหวัดอุทัยธานี ขนมข้าวกึ่งกรอบ

ขนมข้าวกึ่งกรอบ เกิดจากการหุงข้าวสวยจำนวนมากๆ แล้วกินไม่หมดจึงนำเอาเครื่องปรุงมาผสมเพื่อให้เกิดรสชาติอาหารที่กลมกล่อมและแปลกขึ้น เช่น กระทียม พริกไทย

กุ่มแห้งป็น เกลือ น้ำตาล นำมาคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วนำไปผึ่งแดด ส่วนคุณค่าทางอาหารก็มากมาย เป็นขนมที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จนทำเป็นของฝาก และเป็นขนมมงคลในงานประเพณีต่าง ๆ รสชาติติดปากและถูกใจต่อนักท่องเที่ยวที่มาแวะเวียน จนเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายและขึ้นชื่อของจังหวัด

2.21 จังหวัดอ่างทอง ข้าวตังหน้าตั้ง

ข้าวตังหน้าตั้ง เป็นขนมไทยพื้นเมืองทำจากข้าวเหนียว ตอนแรกทำแต่ข้าวตังหน้าตั้งและต่อมาได้คิดดัดแปลงข้าวตังหน้าตั้ง จนกลายเป็นข้าวตังหมูหยองในปัจจุบัน จนกลายเป็นขนมไทยที่มีชื่อเสียงให้แก่ชาวอ่างทอง

3. ประวัติความเป็นมาของขนมสาลีเมืองสุพรรณ

แม่บัวย แซ่ตั้ง ต้นกำเนิดสาลีบางปลาม้า แม่บัวย แซ่ตั้ง เกิดเมื่อ ปี พ.ศ. 2458 ณ บ้านเลขที่ 44 หมู่ที่ 5 ตลาดบางปลาม้า ตำบลโคกคราม อำเภอปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี บิดาชื่อ นายเกาะ มารดาชื่อนางแก้ว ซึ่งประกอบอาชีพเป็นช่างทำขนมหวาน คุณแม่บัวยได้สมรสกับเตี้ยกิม แซ่ตั้ง เมื่อสมรสแล้วได้ประกอบอาชีพตั้งร้านขายข้าวแกงและกาแฟอยู่ที่ตลาดบางปลาม้า ในปี พ.ศ. 2485 แม่บัวยซึ่งมีความรู้ในการทำขนมหวานที่ได้รับตำราสืบทอดมาจากคุณยายแก้ว และเตี้ยกิม ซึ่งมีความรู้ในการทำอาหารจีนและขนมหลายประเภท เช่น ซาลาเปา ปาท่องโก๋ ได้ช่วยกันคิดสูตรทำขนมสาลีขาย ในสมัยนั้นการทำขนมสาลีขายในแต่ละวันนั้นทำเพียงเล็กน้อย เนื่องจากขั้นตอนในการทำต้องอาศัยแรงจากคนในการตีไข่และแป้ง การหนึ่งต้องใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิงเป็นหลักและต้องคอยเติมฟืนให้ไฟเสมอกันตลอดเวลาขณะหนึ่งต้องใช้ความอดทนในการทำ จึงทำเพียงใส่โหลขายเป็นชิ้นและใส่น้ำแข็งขายเป็นขนมหวานเย็น ขายหมดในแต่ละวัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2514 แม่บัวยได้เปลี่ยนแนวกิจการค้าข้าวแกงและขนมหวานเย็นมาเปิดกิจการร้านค้าอาหารตามสั่ง เน้นอาหารหลักที่ใจอำเภอบางปลาม้า ได้แก่ กุ่มแม่น้ำ ปลาม้า ปลาแดง ซึ่งชาวบ้านแถวนั้นหาได้จากแม่น้ำสุพรรณและนำมาส่งทุกวัน โดยทางร้านจะเป็นผู้ตีราคาให้ตามขนาดอย่างยุติธรรม เป็นการสร้างอาชีพให้กับชาวประมงในอำเภอบางปลาม้าและอาหารประเภทปลาที่ร้านแม่บัวย จึงเป็นอาหารสดและมีรสชาติอร่อยทำให้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในหมู่นักวิชาการอำเภอบางปลาม้า และอำเภอใกล้เคียง นอกจากเปิดร้านอาหารแล้ว แม่บัวยยังรับทำโต๊ะจีนตามงานต่าง ๆ ที่มีผู้ว่าจ้าง ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงทำขนมสาลีใส่โหลขาย ในปี พ.ศ. 2514 นี้เองอำเภอบางปลาม้ามีนายสุชาติ กรรณเสชา และปลัดเสริม บริสุทธิ์ ได้นำขนมสาลีแม่บัวยใส่ถุงจัดเป็นของดีประจำอำเภอบางปลาม้า ไปจำหน่ายในงานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ขนมสาลีแม่บัวยจึงมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไปนับแต่นั้นมาและเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งนับว่าแม่บัวยเป็นผู้บุกเบิกขนมสาลีเจ้าแรกของจังหวัดสุพรรณบุรีมาจนปัจจุบัน (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2548, หน้า 1-2)

4. จุดเด่นของขนมสาลีเมืองสุพรรณ

ขนมสาลีแม่บัวผลิตโดยเน้นคุณภาพและคุณค่าของขนมแบบไทยๆ มากกว่าปริมาณผลิตจำหน่ายต่อวัน ไม่ใส่สารกันบูดหรือเคมีภัณฑ์ ทำให้อายุการรับประทานอยู่ได้เพียง 4 วัน ข้อสังเกตในการเลือกว่าเป็นขนมสาลีจากร้านแม่บัว คือ เมื่อใช้นิ้วกดลงบนขนมสาลีแล้วยกนิ้วขึ้น ขนมจะฟูขึ้นมาเต็มเหมือนเดิมจะไม่จมลงตามรอยกด (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2548, หน้า 1-2)

5. ขั้นตอนการทำขนมสาลี

สูตรขนมสาลี

ส่วนผสม

แป้งสาลี	200	กรัม
ผงฟู	1	ช้อนโต๊ะ
น้ำตาลทราย	165	กรัม
ดวงไข่เปิด	4	ฟอง
น้ำสะอาด	70	กรัม
เอสพี	15	กรัม
นมข้นหวาน	80	กรัม
น้ำมะนาว	1	ช้อนโต๊ะ

ส่วนผสมอาหารตามใจชอบ (บางสีอาจใช้ดอกไม้หรือใบไม้ได้ เช่น สีเขียว – ใบเตย

สีม่วง - ดอกอัญชัญ) ลูกเกด (สำหรับแต่งหน้าขนม)

วิธีทำขนมสาลี

1. ร่อนแป้งและผงฟูเข้าด้วยกัน พักไว้
2. ใส่น้ำและเอสพีลงในอ่างผสม ใช้เครื่องตี ตีด้วยความเร็วสูงประมาณ 5 นาที

หรือจนขึ้นฟู

3. ใส่น้ำตาลทรายที่ล่อน้อยจนหมด ตีต่อจนขึ้นฟู
4. ค่อยๆ ใส่ไข่ที่ล่อนจนหมด ตีต่อจนขึ้นฟูอีกครั้ง
5. เติมนมข้นหวาน ตีต่อจนตั้งยอด ใส่น้ำมะนาว และกลี้นมะลิ ตีต่ออีกครั้ง
6. ค่อยๆ ใส่แป้งที่ล่อน้อย ตีต่ออีก 5 นาที ยกลง แล้วพักไว้ 20 นาที

7. ตักใส่ถาด นำไปนึ่งด้วยไฟแรงประมาณ 30 นาที เมื่อสุกดีแล้วจึงยกลงทิ้งไว้ให้เย็นตัดเป็นชิ้นๆ จัดใส่จานเสิร์ฟรับประทาน (สุปราณี แพรศิริ, 2553, หน้า 89)

6. การจำหน่ายและการตลาด

ขนมสาลีแม่บัวไม่มีสาขา ผู้ที่จะซื้อขนมสาลีแม่บัวต้องมาซื้อจากร้านแม่บัวที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องขนมสาลีเป็นขนมที่ประกอบด้วยแป้งสาลี ไข่ น้ำตาลทราย สุกด้วยวิธีนี้ เมื่อสุกจะมีกลิ่นหอม รสชาติหอมหวาน เนื้อขนมสาลีเนียนนุ่มฟู เมื่อใช้น้ำกดแล้วเนื้อขนมจะเต็มเหมือนเดิม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไพศาล หวังพานิช (2526,หน้า137)ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จากการฝึกอบรมหรือจากการสอบจึงเป็นการตรวจสอบความสามารถหรือสัมฤทธิ์ผล ของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใด

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543,หน้า29)ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่าคือ คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคล อันเป็นผลจากการเรียนการสอน หรือ มวลประสบการณ์ทั้งปวง ที่บุคคลได้รับจากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในด้านต่าง ๆของสมรรถภาพทางสมอง

กูด (Good,1973,p.36) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง การทำให้สำเร็จมีประสิทธิภาพ ในด้านการกระทำ ในลักษณะที่กำหนดให้หรือในด้านความรู้ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการนั้นหมายถึง การเข้าถึงความรู้พัฒนาทักษะในการเรียน โดยปกติพิจารณาจากคะแนนทดสอบที่กำหนดให้ หรือคะแนนที่ได้จากงานที่ครูมอบหมายให้ทำ หรือทั้งสองอย่าง

จากการศึกษาความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียนหลังจากได้รับประสบการณ์ จากการเรียน การฝึกอบรม แล้วทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในด้านต่าง ๆ

2. คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดีนั้น ชวาล แพรัตกุล (2520,หน้า 123-136) ได้เสนอไว้ ดังนี้

2.1 ความเที่ยงตรง (validity) เป็นคุณลักษณะที่แสดงให้ทราบว่าสามารถวัดได้ในสิ่งที่ต้องการวัดหรือต้องการศึกษา มีความถูกต้องครบถ้วนตามคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการวัด เป็นคุณสมบัติอันดับหนึ่งของแบบทดสอบ

2.2 ต้องยุติธรรม (fair) คือคำถามที่ดีจะไม่ชี้แนะให้เด็กฉลาดเดาได้ถูกหรือเด็กขี้เกียจ ดูหนังสือเพียงลวกๆก็ตอบได้ข้อสอบที่ดีจะต้องไม่ลำเอียงต่อเด็กกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

2.3 ต้องถามลึก (searching) คือ คำถามจะไม่ถามแต่เพียงความรู้ความจำแต่จะต้องให้นักเรียนนำความรู้จากตำราไปวิเคราะห์ไปขยายและนำไปใช้ คำถามที่ดีนั้นนักเรียนจะตอบได้ ต้องใช้สมองคิด

2.4 ต้องยั่วยุเป็นตัวอย่าง (exemplary) คือคำถามจะต้องท้าทายชวนให้นักเรียนคิดและประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น เมื่อสอบแล้วเกิดรอยประทับใจที่ดี

2.5 ต้องจำเพาะเจาะจง (definite) คือ เมื่อนักเรียนอ่านคำถามก็จะเข้าใจแจ่มชัดว่าครูถามอะไร ต้องการให้คิด ให้ทำอะไร คำถามจะต้องไม่คลุมเครือ

2.6 ความเป็นปรนัย (objectivity) คำถามมีความชัดเจน การตรวจให้คะแนนมีความแน่นอน มีความชัดเจนในการแปลความหมาย

2.7 ต้องมีประสิทธิภาพ (efficiency) คือข้อสอบจะต้องสามารถให้คะแนนที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด ภายในเวลา แรงงาน และการลงทุนที่น้อยที่สุด

2.8 ความยากง่าย (difficulty) บอกให้ทราบว่าข้อคำถามนั้นมีคนทำถูกมากน้อยเพียงใด ถ้ามีคนทำถูกมาก คำถามนั้นหรือแบบทดสอบนั้นก็มีความยากน้อย คือง่ายนั่นเอง ถ้ามีคนทำถูกน้อย แสดงว่าแบบทดสอบนั้นยาก เป็นต้น

2.9 อำนาจจำแนก (discrimination power) เป็นคุณสมบัติของแบบทดสอบที่สามารถจำแนกหรือแยกลักษณะของกลุ่มต่างๆตามลักษณะที่วัด ที่มีคุณลักษณะต่างกันในเรื่องที่ทำการศึกษาได้อย่างชัดเจน เช่น คนเก่งกับคนอ่อน

2.10 ความเชื่อถือได้ (reliability) เป็นความสามารถในการวัดได้ผลคงที่ แน่นอนสม่ำเสมอ และมีความถูกต้อง ไม่ว่าจะนำแบบทดสอบนั้นไปวัดกี่ครั้งก็ตาม

จากการศึกษาคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดีผู้วิจัยสรุปได้ว่าคุณลักษณะของแบบทดสอบตรงมีความเที่ยงตรง มีความเชื่อถือได้ มีความชัดเจน มีแบบแผนสามารถแยกกลุ่มคนได้และสามารถบอกความยากง่ายได้

3. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น วัณญา วิศาลาภรณ์ (2533, หน้า 12-13) ได้เสนอหลักเกณฑ์เบื้องต้นที่ควรพิจารณาประกอบในการสร้างแบบทดสอบดังนี้

1. วัดให้ตรงกับวัตถุประสงค์การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควรจะวัดตามจุดมุ่งหมายทุกอย่างของการสอนและจะต้องมั่นใจว่าได้วัดสิ่งที่ต้องการจะวัดได้จริง

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัดความเจริญงอกงามของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้ เมื่อเรียนเสร็จแล้วมีความรู้ความสามารถแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ วิธีที่อาจช่วยได้ คือ การทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน

3. การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบวัดพฤติกรรมตรง ๆ ของบุคคลได้ สิ่งที่วัดได้ คือ การตอบสนองต่อข้อสอบ ดังนั้น การแปลงจุดประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่จะสอบวัด จะต้องทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง

4. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนได้ภายในเวลาจำกัด สิ่งที่สอบได้วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องมั่นใจว่าสิ่งที่สอบวัดนั้นเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้

5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้นมิใช่วัดเพียงเพื่อจะให้เกรดเท่านั้นการวัดผลยังเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู เป็นเครื่องช่วยในการเรียนของนักเรียน ดังนั้น การสอบปลายภาคครั้งเดียวจึงไม่พอที่จะวัดกระบวนการเจริญงอกงามของนักเรียนได้

6. การให้การศึกษาที่สมบูรณ์นั้น สิ่งสำคัญไม่ได้อยู่ที่การทดสอบแต่เพียงอย่างเดียว กระบวนการสอนของครูก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

7. การวัดผลการศึกษาที่มีความผิดพลาดของที่ซึ่งได้หนักเท่ากันโดยดาดข้างหยาบๆ อาจมีน้ำหนักต่างกัน ถ้าซึ่งโดยดาดข้างละเอียด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่า

$$\text{คะแนนที่สอบได้} = \text{คะแนนจริง} + \text{ความผิดพลาดในการวัด}$$

8. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ

9. ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เครื่องมือที่ใช้โดยมากคือข้อสอบ ขีดจำกัดของข้อสอบ ได้แก่ การเลือกตัวแทนของเนื้อหาเพื่อมาเขียนข้อสอบ ความเชื่อถือของการให้คะแนนและการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น

10. ควรจะใช้ชนิดของแบบทดสอบ หรือข้อคำถามให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่จะสอบ และจุดประสงค์ที่จะสอบวัด

11. ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน คะแนนที่สอบได้อาจแตกต่างกัน ดังนั้นในการวัดผลการศึกษาจึงต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้พอเหมาะ

12. ให้ข้อสอบมีความเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่างๆ เช่น มีความยากง่ายพอเหมาะ มีระดับความยากง่ายของภาษาที่ใช้พอเหมาะ มีเวลาสอบนานพอที่นักเรียนส่วนใหญ่จะทำข้อสอบได้เสร็จ

จากการศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสรุปได้ว่าต้องกำหนดวัตถุประสงค์ก่อนเป็นอันดับแรกจะต้องครอบคลุมเนื้อหา คำนึงถึงลักษณะของผู้ตอบ อ่านแล้วมีความเข้าใจ ไม่วกวนมีความเป็นระเบียบถูกต้องครบถ้วน ต้องตั้งคำถามที่สามารถวัดพฤติกรรม การเรียนการสอนได้อย่างครอบคลุมและตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ผลงานภาคปฏิบัติ

ผลงานภาคปฏิบัติเป็นผลของการมีทักษะในการปฏิบัติงานและก่อให้เกิดผลงานหรือชิ้นงานขึ้นจึงเรียกว่าผลงานภาคปฏิบัติ ซึ่งได้เสนอตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของผลงานภาคปฏิบัติ

ประสาธ อิศรปริดา (2523, หน้า 165) ได้ให้ความหมายผลงานปฏิบัติ ว่าความสามารถทางกลไก ในการประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

สุวิมล ว่องวานิช (2547, หน้า 1) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติงานต้องอาศัย การประสานสัมพันธ์ ของอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายเพื่อทำงานให้เสร็จ และเมื่อทำบ่อยๆ จะเกิดความชำนาญ และเกิดการเรียนรู้ขึ้น

2. ลำดับขั้นของลักษณะผลงานภาคปฏิบัติ

2.1 การรับรู้ (perception) ขั้นตอนของการเริ่มกิจกรรมใดก็ตาม มักเกี่ยวข้องกับ การรับรู้ซึ่งแบ่งเป็น 3 อย่างย่อยๆ คือ

2.1.1 การเร้าความรู้สึก (sensory stimulation) เป็นการกระตุ้นต่อสื่อดประสาท ความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างคือ

- 1) ทางหู การได้ยิน
- 2) ทางตาการเห็นภาพ หรือเกิดภาพในสมอง
- 3) ทางมือ จากการสัมผัส
- 4) ทางลิ้น การกระตุ้นให้ได้รับรส
- 5) ทางจมูก การกระตุ้นให้ได้กลิ่น
- 6) ทางกล้ามเนื้อ กระตุ้นที่กล้ามเนื้อ เอ็น ข้อต่อ

2.1.2 ทางเลือก (cue selection) เป็นการตัดสินใจว่าจะเลือกสิ่งเร้าใดที่คนจะตอบสนอง

2.1.3 การแปลความหมาย (translation) เป็นการแปลความเกี่ยวข้องของสิ่งเร้า และอาการที่ตอบสนองออกมา

2.2 การเตรียมพร้อม (set) เป็นการปรับตัวทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสมอง ให้พร้อมที่จะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.2.1 การพร้อมทางสมอง เป็นการพร้อมในเชิงความคิดที่ต้องมีมาก่อนอาศัย ความรู้ที่มีมาก่อน

2.2.2 การพร้อมทางร่างกาย เป็นการจัดอวัยวะของร่างกายให้พร้อม

2.2.3 การพร้อมทางอารมณ์ เป็นการปรับทัศนคติให้เกิดความตั้งใจตอบสนอง

2.3 การตอบสนองตามแนวที่ให้ (guided response) ได้แก่

2.3.1 การเลียนแบบ เป็นการตอบสนองตามแบบที่ให้ เช่นการแสดงให้ดูแล้วให้ทำตาม

2.3.2 การลองผิดลองถูกเป็นความพยายามที่จะตอบสนองในรูปแบบต่างๆ

2.4 กลไก (mechanism) เป็นการสร้างระบบ วิธีการ จากประสบการณ์ ความรู้ที่สะสมไว้แล้วแสดงการตอบสนองอย่างมีความเชื่อมั่น

2.5 การตอบสนองที่ซับซ้อน (complex over response) การตอบสนองในระดับนี้ต้องมีทักษะ มีการกระทำที่มีประสิทธิภาพมาก่อน จำแนกได้ 2 แบบคือ

2.5.1 การตอบสนองโดยไม่ลังเลใจเป็นการตอบสนองอย่างเด็ดเดี่ยว

2.5.2 การตอบสนองแบบอัตโนมัติ เป็นการตอบสนองที่ประสานระหว่างพลังภายในทักษะที่ฝึกฝนและกล้ามเนื้อ

2.6 การดัดแปรให้เหมาะสม (adaptation) เป็นการเปลี่ยนกิจกรรมทางมอเตอร์ในสมองให้สอดคล้องกับความต้องการในปัญหาแบบใหม่ที่ สอดคล้องกับความต้องการทางกาย

2.7 การริเริ่มสิ่งใหม่ (origination) เป็นการหาวิธีการใหม่มาจัดกระทำตามวัตถุประสงค์ โดยไม่เคยทำมาก่อน

3. ประโยชน์ของการวัดผลงานในการปฏิบัติงาน

คะแนนที่ได้จากแบบวัดผลงานภาคปฏิบัติ สะท้อนให้เห็นความคล่องแคล่วรวดเร็ว ถูกต้อง ในงานที่ต้องกระทำ ถ้ามีทักษะมากแสดงว่าฝึกบ่อยและฝึกมาอย่างดี การคัดเลือกคนที่มีผลงานสูงในงานนั้นก็เท่ากับได้คนมาทำงานทันที และทำงานได้อย่างดีด้วยสถานที่ทำงานทุกแห่งต้องการคนมาใช้งานทันที แทนการมาฝึกอบรม เพราะทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่าย ดังนั้น การวัดผลงานในงานที่ต้องมีการกระทำและวัดได้จะทำให้ได้คนคล่องมาทำงาน คะแนนจากการวัดผลงานทำให้แยกได้ว่า ใครคือคนมีผลงานสูงหรือต่ำ

4. เครื่องมือวัดผลงานในการปฏิบัติงาน

เครื่องมือวัดผลงานในการปฏิบัติงาน ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ในงาน แบบสังเกตพฤติกรรมที่ปฏิบัติงาน และแบบประเมินผลงานที่ทำ

สุวิมล ว่องวาณิช (2547, หน้า 18-20) เครื่องมือในการทำแบบทดสอบปฏิบัติ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทที่ใช้การทดสอบ และประเภทที่ไม่มีการทดสอบ

1. เครื่องมือประเภทที่ใช้การทดสอบ

1.1 แบบทดสอบข้อเขียน สามารถทดสอบการทำงานเป็นรายคนใช้สะดวกเก็บข้อมูลได้เร็วไม่เสียเวลา มีความเป็นปรนัยสูง ข้อเสียคือทักษะการทำงาน ได้เพียงบางส่วนเท่านั้น แยกได้เป็น

1) แบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติให้เขียนตอบ

2) แบบทดสอบให้อภิปรายกระบวนการทำงาน หรือแก้ปัญหาเน้นกระบวนการอธิบายประสบการณ์หรือวิธีการปฏิบัติเป็นการวัดกระบวนการทำงาน

1.2 แบบทดสอบปากเปล่าทดสอบทีละคนเหมาะจะใช้ในสถานการณ์ต่อไปนี้

- 1) ต้องการตรวจสอบความมีส่วนร่วมในการทำงานโดยเฉพาะงานกลุ่ม
- 2) ตรวจสอบผู้เรียนได้ปฏิบัติงานนั้นด้วยตัวเองหรือไม่
- 3) ต้องการตรวจสอบทักษะการทำงาน

2. เครื่องมือประเภทอื่นที่ไม่ใช่การทดสอบ

การวัดทักษะที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือการใช้ผู้ถูกทดสอบมีโอกาสปฏิบัติจริง โครงการสังเกตพฤติกรรม การทำงานของบุคคลเหล่านั้น แล้วจดบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล ข้อมูลนี้จะมีความตรง วัดได้จากเห็นผู้ทดสอบกำลังปฏิบัติงานจริง การเก็บบันทึกพฤติกรรมผู้เรียน เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยใช้มาตราประมาณค่า แบบบันทึกพฤติกรรมแบบตรวจสอบรายการ แผนภูมิมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ที่ใช้กันมากคือได้แก่ มาตราประมาณค่า

5. แบบวัดผลงานภาคปฏิบัติ

ผลงานภาคปฏิบัติ (performance) เป็นความสามารถในการกระทำซึ่งสามารถวัดได้ ทั้งความรู้ ความคิด และการปฏิบัติจริง ซึ่งวัดได้ทั้งกระบวนการและผลงานหรือวัดควบคู่กันไปได้ เนื่องจากการวัดผลงานภาคปฏิบัติบางครั้งวัดความรู้ด้วย จึงเรียกว่า แบบวัดผลงานภาคปฏิบัติหรือแบบสอบผลงานภาคปฏิบัติ (performance Test) ซึ่งถ้าวัดกระบวนการถือว่าการวัดพฤติกรรมโดยตรง ทั้งขั้นตอนในการทำงาน และพฤติกรรมด้านจิตพิสัยด้วยก็ได้ ในขณะที่ถ้าวัดผลงานก็ถือว่าเป็นผลต่อเนื่องมาจากพฤติกรรมการทำงาน

ผลงานภาคปฏิบัตินั้นจะวัดเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย คือการวัดความรู้ที่จะนำไปปฏิบัติ และด้านจิตพิสัยคือการวัดพฤติกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และการช่วยเหลือกลุ่ม นอกจากนี้เครื่องมือที่ใช้และวิธีการจะคล้ายกับแบบสังเกต เพียงแต่จะเน้นเฉพาะพฤติกรรมการปฏิบัติควบคู่กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องเท่านั้น พิสนุ ฟองศรี (2552, หน้า 232)

6. การประเมินผลงานภาคปฏิบัติ

พิสนุ ฟองศรี (2552, หน้า 233-237) ได้นำเสนอการแบ่งประเภทของการวัดผลงานภาคปฏิบัติของ กัญญา ลินทร์ตันศิริกุล ตามเกณฑ์การแบ่ง 3 ประเภทดังนี้

1. การแบ่งประเภทของแบบวัดผลงานภาคปฏิบัติตามเกณฑ์ลักษณะงานแบ่งย่อยได้เป็น 6 ประเภทดังนี้

1.1 งานที่ผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้มอบหมาย ซึ่งแบ่งย่อยได้อีก 2 ประเภท คือ งานที่ให้เขียนตอบ และงานที่ต้องใช้อุปกรณ์

1.2 งานที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นการนำผลงานทั้งหมดมาวิเคราะห์ซึ่งต้องใช้เวลา

1.3 การให้ทำโครงการระยะยาว เช่น การทำโครงการวิจัย ซึ่งมีมอบหมายให้ตั้งแต่เริ่มเรียนหรือฝึกอบรม จนกระทั่งเสร็จสิ้นหลักสูตร

1.4 แฟ้มสะสมงาน โดยให้ผู้เรียนหรือผู้ฝึกอบรมเก็บรวบรวมผลงานของตนเองไว้ แล้วเลือกงานที่ดีที่สุดหรืองานที่แสดงถึงพัฒนาการของตนเองมาเสนอ

1.5 การสาธิต ซึ่งมักจะให้นำเสนอวิธีการ ขั้นตอนต่างๆ โดยใช้เวลาไม่มากนัก

1.6 การทดลอง โดยให้วางแผน ดำเนินการ และแปลความหมายสรุปผลการทดลอง นำเสนอเป็นรายงาน

2. การแบ่งประเภทของแบบวัดผลงานปฏิบัติตามเกณฑ์การสอบ ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ประเภทดังนี้

2.1 การสอบด้วยการเขียนตอบ ซึ่งมักจะยกสถานการณ์คล้ายกับสภาพจริงให้ นำเสนอวิธีการทำ สร้าง หรือ ผลิตสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามเนื้อหาวิชาที่กำหนด

2.2 การสอบเชิงจำแนก โดยสมมติสถานการณ์จริงให้ เช่น ถ้าต้องการทำงานหนึ่ง งานใด จะใช้เครื่องมือประเภทใดบ้าง และการตรวจเครื่องยนต์ด้วยการฟังเสียง

2.3 การปฏิบัติเชิงสถานการณ์ ลักษณะจะคล้ายกับการสาธิต เช่น ให้สาธิตการชกมวยโดยไม่มีคู่ชก และว่ายน้ำท่างๆ ที่ไม่มีน้ำ เป็นต้น

2.4 การปฏิบัติตามที่กำหนด เช่น การใช้เครื่องจักรอย่างปลอดภัย และการแข่งขัน ผลงานทางช่าง ตามที่กำหนดไว้ เป็นต้น

2.5 การปฏิบัติจริง เช่น การขับรถยนต์ พิมพ์จดหมาย และเดินสายไฟฟ้า เป็นต้น

2.6 การทำโครงการวิจัย เป็นการผสมผสานความรู้ด้านทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกัน รวมทั้งฝึกฝนพฤติกรรมด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น การสื่อสาร ความอดทน ความรับผิดชอบ และการใช้ภาษา เป็นต้น

3. การแบ่งประเภทของแบบวัดผลงานภาคปฏิบัติตามเกณฑ์เครื่องมือที่ใช้ได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

3.1 แบบทดสอบ มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ จึงไม่กล่าว รายละเอียด

3.2 แบบตรวจสอบรายการ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับแบบสังเกต

พฤติกรรมที่	รายการพฤติกรรม	พอใจ	ไม่พอใจ

ภาพ 2 ตัวอย่างแบบตรวจสอบรายการ

ที่มา : พิสนุ ฟองศรี (2552, หน้า 235)

3.3 แบบมาตรฐานประมาณค่า มีลักษณะเช่นเดียวกับมาตรฐานค่าของแบบสังเกตต่างกันที่จะเป็นการประมาณค่ากระบวนการและผลงาน และอาจเพิ่มการประมาณค่าด้านจิตพิสัยด้วยก็ได้

ข้อ	รายการพฤติกรรม	ดีที่สุด	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

ภาพ 3 ตัวอย่างแบบมาตรฐานประมาณค่า
ที่มา : พิสนุ พงศ์ศรี (2552, หน้า 236)

3.4 แบบรายงานผลการปฏิบัติงาน หรือแบบรายงานผลการทดลองเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลงานภาคปฏิบัติอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งทำได้โดยการให้ผู้เรียนปฏิบัติ แล้วให้เขียนรายงานผลการปฏิบัติหรือผลการทดลอง การวัดผลงานภาคปฏิบัติในลักษณะนี้ผู้สอน จะต้องกำหนดเครื่องมือ อุปกรณ์ และวัสดุที่ต้องใช้ พร้อมคำสั่งหรือคำชี้แจงและคำอธิบายต่างๆ แล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตามคำสั่ง เมื่อเสร็จแล้วผู้เรียนจะต้องเขียนรายงานผลการปฏิบัติงาน

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....				
ตารางบันทึกการทดลอง				
ความยาวหลอดทองแดง	30 ซม.	60 ซม.	90 ซม.	120 ซม.
1. ค่ากระแสไฟฟ้า				
2. ความต้านทานไฟฟ้า				
สรุป.....				
.....				

ภาพ 4 ตัวอย่างแบบรายงานผลการทดลอง
ที่มา : พิสนุ พงศ์ศรี (2552, หน้า 237)

จากการศึกษาแนวคิดของผลงานภาคปฏิบัติสรุปได้ว่าผลงานภาคปฏิบัติ คือผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งวัดได้จากแบบประเมินผลงานภาคปฏิบัติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

เจตคติต่อการฝึกอบรม

1. ความหมายของเจตคติต่อการฝึกอบรม

สันติสุข ไชยมงคล (2542, หน้า 14) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกและการแสดงการกระทำหรือแนวโน้มที่จะแสดงการกระทำออกมาของบุคคลที่มีต่อเฉพาะบุคคลสิ่งของเฉพาะสถานการณ์ซึ่งมีลักษณะทางบวก (positive) คือ ความพอใจ ยินดีปฏิบัติ กับลักษณะทางลบ (negative) คือ ความไม่พอใจ ขัดแย้ง ไม่รวมมือ และลักษณะแบบกลางๆ คือรู้สึกเฉยๆ ไม่มีปฏิกริยาใดๆ

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543, หน้า 54) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกเชื่อศรัทธาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคดียังไม่เป็นพฤติกรรมแต่เป็นตัวการที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

วิภาวี แป้นเรือง (2546, หน้า 37) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกนึกคิดความคิดเห็นและความพร้อมที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบเป็นการบอกแนวโน้มทางจิตใจของบุคคลเมื่อปะทะกับสิ่งของบุคคลประเพณีหรือสถานการณ์ใดๆ ซึ่งมีผลให้บุคคลแสดงแสดงพฤติกรรมต่างๆออกมา เจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถสร้างขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงได้

กู๊ด (Good, 1973, p. 49) ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติหมายถึงความเอนเอียงหรือความชอบของบุคคลที่แสดงผลเฉพาะไปสู่วัตถุ สิ่งของ สถานการณ์ หรือคุณค่า ตามปกติจะประกอบไปด้วยความรู้สึก อารมณ์

จากการศึกษาแนวคิดความหมายของเจตคติสรุปได้ว่าเป็นความเชื่อ ความศรัทธาที่เกิดขึ้นภายในและพร้อมที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรมทั้งด้านบวกและด้านลบแล้วแต่ความเชื่อหรือความศรัทธานั้นๆ

2. องค์ประกอบของเจตคติต่อการฝึกอบรม

องค์ประกอบของเจตคติได้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้กล่าวไว้ดังนี้

กรวีร์ เมฆหมอก (2542, หน้า 27) ได้รวบรวมองค์ประกอบของเจตคติไว้ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (cognitive component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับวัสดุหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (affective component) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งที่ได้รับ อาจเป็นไปในทางที่ดี หรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดก็จะชอบสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (behavioral component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกลงกับความรู้สึกลงของตน คือการที่จะยอมรับหรือไม่ยอมรับ ยอมรับปฏิบัติหรือไม่ยอมรับปฏิบัติ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543, หน้า 349) องค์ประกอบของเจตคติที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมีอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบเกี่ยวกับการรู้ การคิด (cognitive component) ได้แก่ความคิด ความเชื่อที่คนเรามีต่อสิ่งเร้า รู้ทางที่ดีหรือไม่ดี หรือทางบวก หรือทางลบ

2. องค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึก (affective component) เป็นองค์ประกอบทางอารมณ์ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งเร้าเมื่อเราเกิดความรู้ การคิดต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้วจะทำให้เราเกิดความรู้สึกทางดีและไม่ดี

3. ด้านพฤติกรรม (behavioral component) บุคคลจะมีเจตคติอย่างไร ให้สังเกตการณ์กระทำหรือพฤติกรรม ถึงแม้ว่าพฤติกรรมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของเจตคติ แต่ยังมีมีความสำคัญน้อยกว่าความรู้สึก เพราะในบางครั้ง บุคคลกระทำไปโดยขัดกับความรู้สึก เช่น ยกมือไหว้และกล่าวคำสวัสดิ แต่ในความรู้สึกจริง ๆ นั้น อาจมิได้เสื่อมใสศรัทธาเลยก็ได้ เจตคติมีผลต่อกระทบต่อพฤติกรรมมนุษย์ ถ้ามนุษย์เจตคติเชิงบวก จะแสดงพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ ในทางตรงข้ามถ้ามนุษย์มีเจตคติเชิงลบอาจจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวและทำลายได้

ธีรวิทย์ เอกะกุล (2549, หน้า 10) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้คนเราเกิดเจตคติขึ้นได้นั้นมีอยู่ 3 องค์ประกอบคือ

1. ความรู้ บุคคลใดจะมีเจตคติต่อสิ่งใดได้บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งนั้นก่อน เพื่อใช้เป็นรายละเอียดสำหรับให้เหตุผลในการที่จะสรุปประเด็นความเชื่อต่อไป

2. ความรู้สึก เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหลังจากรู้และเข้าใจสิ่งนั้น กล่าวคือเมื่อบุคคลได้รู้และเข้าใจเรื่องใดจะสรุปเป็นความเห็นในรูปการประเมินผลว่าสิ่งนั้นเป็นที่พอใจหรือไม่ สำคัญหรือไม่ ดีหรือเลวซึ่งเท่ากับเกิดอารมณ์หรือความรู้สึกต่อสิ่งนั้น

3. ความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติ เป็นองค์ประกอบสุดท้ายที่รวมตัวมาจากความรู้และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนทำให้ความโน้มเอียงที่จะปฏิบัติหรือตอบสนองต่อสิ่งนั้น ในทิศทางที่สนับสนุน คล้อยตาม หรือขัดแย้งตามความรู้และความรู้สึกที่เป็นพื้นฐานนั้น

จากการศึกษาแนวคิดของเอกสารข้างต้นที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าองค์ประกอบของเจตคติประกอบด้วย สติปัญญา อารมณ์ และพฤติกรรม โดยองค์ประกอบทั้งสามที่ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแต่อย่างไรก็ดีเจตคติที่มีสิ่งหนึ่งจะมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านสติปัญญาเสมอ

3. วิธีการวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม

เจลิม พักอ่อน (2546, หน้า 12) กล่าวว่าไว้ว่า แบบวัดเจตคติเป็นชุดของข้อคำถาม ด้านความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางบวกหรือทางลบ ซึ่งมีการกำหนดระดับของคำตอบไว้เป็น ช่วงๆ (Interval) ให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบตามความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งเจตคติจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นความรู้หรือความเชื่อ (cognitive or belief component) ซึ่งเป็นการรับรู้หรือความ เชื่อของบุคคลต่อสิ่งเรานั้น 2) ส่วนที่เป็นความรู้สึกหรือการประเมิน (feeling or evaluating component) ซึ่งเป็นกิริยาท่าทีที่แสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งเรานั้น 3) ส่วนที่เป็น พฤติกรรม (behavioral component) ซึ่งเป็นความโน้มเอียงที่จะกระทำหรือจะปฏิบัติอย่างใด อย่างหนึ่งต่อสิ่งเรานั้น ฉะนั้นการวัดเจตคติจึงต้องวัดทั้ง 3 องค์ประกอบของเจตคติและจะต้องวัด เป็นภาพรวม ๆ โดยพิจารณากิริยาท่าทีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในหลายด้าน หลายประการรวมกัน มิใช่วัดจากการกระทำหรือพฤติกรรมอย่างเดียวนอกจากนั้นการวัดเจตคดียังต้องบ่งบอกทั้งปริมาณ ความมากน้อยของเจตคติที่มีต่อสิ่งเร้าและทิศทางที่บอกว่าเจตคติไปในทางบวกหรือทางลบด้วย

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549, หน้า 19) วิีวัดเจตคติสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เป็นวิธีที่ง่ายและตรงไปตรงมาที่สุดแต่อาจจะได้ คำตอบที่ไม่ตรงความจริงจึงต้องสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองมากที่สุดแล้วจะได้ความรู้สึกและ คำตอบที่ถูกต้องกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. การสังเกต เป็นวิธีที่ต้องใช้เวลาเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมควรรศึกษาหลาย ๆ ครั้งผู้สังเกตต้องมีใจเป็นกลางไม่ลำเอียง ควรสังเกตหลาย ๆ ช่วงเวลา
3. การรายงานตนเอง วิธีการนี้ต้องให้ผู้ถูกสอบวัดแสดงความรู้สึกออกมาอย่าง ตรงไปตรงมา
4. เทคนิคจินตนาการวิธีนี้ต้องอาศัยสถานการณ์ ประโยค ภาพ เรื่องแปลกๆ ผู้สอบ เห็นแล้วจะมีจินตนาการแล้วนำมาตีความหมาย และตอบ ทำให้รู้ว่ามิเจตคติอย่างไร
5. การวัดทางสรีระภาพเป็นการวัดด้วยไฟฟ้า เครื่องมือนี้ยังพัฒนาไม่ดีพอจึงไม่นิยม ใช้

4. การวัดเจตคติต่อการฝึกอบรม

การวัดเจตคติต่อการฝึกอบรมที่นิยมมี 3 ชนิด เจลิม พักอ่อน (2546, หน้า 13) ได้แบ่งประเภทของการวัดเจตคติออกได้ดังนี้

1. แบบของเทอร์สโตน (Thyrstone's Scale) แบบวัดเจตคติของเทอร์สโตนประกอบด้วยคำถามจำนวนมากเพื่อวัดเจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ระดับของเจตคติหรือความรู้สึกตาม แบบของเทอร์สโตน แบ่งออกเป็น 11 ระดับ (scale) เริ่มจากระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1) ไปจนถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง (11) ระดับกลางเป็นความรู้สึกไม่แน่ใจ (6) หรืออีกนัยหนึ่ง ความรู้สึกในทางลบ มีระดับ 1 – 5 ความรู้สึกกลางมีระดับ 6 ความรู้สึกในทางบวกมีระดับ 7 – 11 แต่ละข้อจะมีค่าระดับ เจตคติประจำข้อ (scale value : S) ซึ่งได้มาจากการตัดสินของกลุ่มผู้ตัดสิน ซึ่งมีจำนวนประมาณ

50 – 100 คน การตอบผู้ตอบเลือกข้อความที่เห็นด้วยมากที่สุด จำนวนข้อตามที่กำหนดให้เลือกผู้ตอบได้คะแนนตามค่า S ของข้อที่เลือก

2. แบบของลิเคิร์ต (Likert's Scale) แบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต ประกอบด้วยข้อคำถามที่แสดงเจตคติ หรือความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางบวก ในแบบวัดจะต้องประกอบไปด้วยทั้งข้อคำถามทางบวกและทางลบในจำนวนพหุกัน ระดับเจตคติตามแบบของลิเคิร์ตนิยมแบ่งออกเป็น 5 ระดับ (Scale) คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ถ้าเป็นข้อความทางบวกจะมีคะแนน 5 4 3 2 1 (หรือ 4 3 2 1 0) ถ้าเป็นข้อความทางลบจะมีคะแนน 1 2 3 4 5 (หรือ 0 1 2 3 4) เช่นการวัดเจตคติต่อการเรียน การตอบจะให้ผู้ตอบตอบทุกข้อโดยแต่ละข้อเลือกอันดับที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงมากที่สุด ผู้ตอบได้คะแนนตามระดับที่เลือกตอบแต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ได้เป็นคะแนนเจตคติของผู้นั้น

3. แบบของออสกู๊ด (Osgood's Scale) แบบวัดเจตคติของออสกู๊ด เรียกกันทั่วไปว่าวิธีหาความแตกต่างของความหมาย (semantic differential method) มีลักษณะคล้ายกับการหาความหมายของมโนทัศน์ ด้วยการกำหนดมโนทัศน์ซึ่งอาจจะเป็นคำ ข้อความ หรือวลีมาให้ตอบด้วยการประเมินจาก 7 ช่อง ตามความหมายของคำศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้ามเป็นคู่ๆ แต่ละเรื่องที่จะวัดประกอบด้วยคำคุณศัพท์ 3 ประเภท หรือประเภทใดประเภทหนึ่งต่อไปนี้

- 1) คำคุณศัพท์แสดงการประเมิน เช่น ดี-เลว น่ารัก-น่าเกลียด หล่อ-ซีด
- 2) คำคุณศัพท์แสดงศักยภาพ เช่น แข็งแรง-อ่อนแอ หนัก-เบา ใหญ่-เล็ก
- 3) คำคุณศัพท์แสดงการเคลื่อนไหว เช่น ร่าเริง-เศร้าซึม เร็ว-ช้า สว่าง-มืด

ระดับเจตคติหรือความรู้สึกตามแบบของออสกู๊ด นี้ แบ่งเป็น 7 ระดับ คือ 7 6 5 4 3 2 1 (หรือ 3 2 1 0 (-1) (-2) (-3)) จากคุณศัพท์ทางบวกไปหาคุณศัพท์ทางลบ การตอบผู้ตอบตอบทุกข้อโดยแต่ละข้อเลือกอันดับที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงมากที่สุด ผู้ตอบจะได้คะแนนตามระดับที่เลือกตอบแต่ละข้อแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย ได้เป็นคะแนนเจตคติของผู้นั้น

สำหรับการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ตเพราะประกอบด้วยข้อคำถามที่แสดงเจตคติ หรือความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในแบบวัดต้องมีข้อคำถามทางบวกและทางลบพหุกัน และมีสเกล 5 ระดับ ผู้ตอบสามารถตอบได้ทุกข้อ ที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ภาณี กาญจนานิกุล (2545, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ขนมไทยและวัฒนธรรมการบริโภค:กรณีศึกษาตลาดดอนหวาย โดยวิธีการศึกษาเอกสารซึ่งเน้นศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ระหว่างนมตะวันออกกับตะวันตก ใช้การสัมภาษณ์ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคขนมไทยตลาดดอนหวาย รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยเกี่ยวกับความหมายของนมไทย

พบว่า ขนมไม่ได้เป็นวัตถุดิบที่มีคุณค่าเฉพาะการกินเพื่อความอร่อยเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าอื่นติดตามด้วย เช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์ พิธีกรรม คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และทางจิตใจ นักท่องเที่ยวที่มายังตลาดดอนหวายนั้นให้ความหมายขนมว่าต้องมีความเก่าแก่ ความโบราณ ความเป็นท้องถิ่น โดยรวมเรียกว่า “ความเป็นของแท้” และโดยเฉพาะอย่างยิ่งขนมไทยได้กลายเป็น “สัญลักษณ์” ของการมาถึงตลาดดอนหวาย ในขณะที่ทางด้านผู้ผลิตหรือผู้ขายต่างก็ให้ความหมายของขนมแตกต่างกันไปบ้าง โดยแต่ละร้านจะมีจุดเน้นที่ต่างกัน เช่น ความเป็น “โบราณ” “ดั้งเดิม” หรือย้อนยุค แต่มีจุดรวมที่ตรงกันคือ ต่างมีการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และประชาสัมพันธ์ร้านของตัวเองให้สอดคล้องกับความต้องการ “ของแท้” ของผู้บริโภค

ทัศนีย์ ลิ้มสุวรรณ (2548, บทคัดย่อ) ได้พัฒนาศักยภาพของอาหารไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยสุ่มเลือกจังหวัดที่ศึกษาแบบเจาะจงเลือกจากภูมิภาคต่างๆ ประกอบด้วยจังหวัดกาญจนบุรี ชลบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานีและกรุงเทพมหานคร รวม 7 จังหวัด ผลการวิจัยพบว่าการบริการอาหารไทยของร้านอาหารเป็นกิจกรรมหลักสำหรับนักท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัด โดยมีอาหารเด่นๆและอาหารพื้นบ้านแตกต่างกันตามสภาพภูมิประเทศและวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัด สำหรับกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวกับอาหารที่จัดขึ้นส่วนใหญ่เป็นการจัดตามภารกิจของหน่วยงานเพื่อคนในท้องถิ่นมากกว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการให้ความเห็นว่าแต่ละจังหวัดมีอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองและมีศักยภาพที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ในระดับมาก แต่การนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับปานกลาง

พรจิต สมบัติพานิต (2548, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาศูนย์กลาง (hub) โครงการ “ครัวไทยสู่โลก” ณ นครลอสแอนเจลิสกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์ถึงลักษณะและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโครงการไว้ 2 รอบคือ ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยและผู้บริโภคชาวต่างประเทศที่บริโภคอาหารไทยที่อยู่ในนครลอสแอนเจลิสและเมืองบริเวณรอบ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการร้านอาหารไทยต้องเผชิญกับปัญหาคือ ปัญหาเรื่องความสะอาดของร้านอาหาร และคุณภาพอาหารที่ไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาเรื่องพ่อครัวหรือแม่ครัว ปัญหาเรื่องเงินทุนในการประกอบการ และปัญหาเรื่องวัตถุดิบราคาสูง ส่วนกลุ่มผู้บริโภคที่บริโภคอาหารไทยพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 25-34 ปี ซึ่งเป็นคนผิวขาวมากที่สุด กลุ่มผู้บริโภคมียรายได้ระหว่าง 55,000-64,999 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่และกลุ่มผู้บริโภคชาวต่างประเทศยังนิยมรับประทานอาหารนอกบ้านเพราะไม่ได้ทำอาหารรับประทานที่บ้าน และต้องการความสะดวกสบาย

พระมหาประนอม ทองไพบูลย์ (2549, บทคัดย่อ) ได้สร้างหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การลดความทุกข์ เพิ่มความสุข สำหรับอาสาสมัครการวิจัย พบว่า 1) ความรู้เกี่ยวกับการลดความทุกข์ เพิ่มความสุข ของอาสาสมัครอาสาสมัคร หลังการฝึกอบรม ระหว่างดำเนินการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) เจตคติโดยภาพรวมของอาสาสมัครอาสาสมัคร ที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) พฤติกรรมเกี่ยวกับการลดความทุกข์

เพิ่มความสุข ของอุบาสกอุบาสิกาสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4) หลังการประเมินหลักสูตรฝึกอบรมเรื่อง การลดความทุกข์ เพิ่มความสุขสำหรับอุบาสกอุบาสิกาได้ปรับขนาดตัวอักษรในเอกสารประกอบการฝึกอบรม ปรับแผนการจัดการฝึกอบรมให้มีเวลาที่เหมาะสม

รุ่งลาวัลย์ รังสาสน์ (2549, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการทำเครื่องประดับจากกะลามะพร้าว สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนดาคลีประชาสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความต้องการให้มีหลักสูตรฝึกอบรมการทำเครื่องประดับจากกะลามะพร้าว 2) ได้หลักสูตรฉบับร่าง ผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรฝึกอบรมพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 3 วัน โดยการบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ พบว่านักเรียนมีความสนใจตั้งใจ สามารถฝึกปฏิบัติด้านการทำเครื่องประดับจากกะลามะพร้าวได้ 4) ผลการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีความรู้หลังการฝึกอบรม สูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการประเมินระหว่างการฝึกอบรมด้านทักษะปฏิบัติ นักเรียนสามารถฝึกปฏิบัติการทำเครื่องประดับจากกะลามะพร้าวได้ในระดับมาก และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

พระมหาสมชาย ฝ้ายผาบ (2549, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องศาสนพิธีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า หน่วยงานต่างๆ มีนโยบายให้ชุมชน สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ส่วนนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องศาสนพิธีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เห็นด้วยกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องการให้มีการปฏิบัติจริง และนักเรียนมีความต้องการที่จะเรียนและเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องศาสนพิธี 2) ได้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องศาสนพิธีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลหลักสูตร พบว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเรื่องศาสนพิธีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี พบว่า นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการเรียนรู้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีความสนุกในการร่วมกิจกรรม และสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี 4) ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านทักษะการปฏิบัติงานกลุ่มและรายบุคคล พบว่า ภาพรวมแต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร ได้ปรับปรุงเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้

พระมหาสิริชัย เสรีไตรรัตน์ (2549, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตร ผูกอบรมศีลธรรม ค่ายคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานพบว่า องค์กรต่าง ๆ ชุมชน สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนาร่วมกันจัดการศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ในชุมชนของตนในขอบข่ายที่สอดคล้องกับบริบทกับชุมชนในท้องถิ่น และจุดเน้นของหลักสูตร ผูกอบรมมุ่งให้การศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับ ศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมสถาบันพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของประเทศชาติ ส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับบริบท นำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ ผู้เรียนเกิดความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมเพื่อคุณภาพชีวิตนักเรียนให้เป็นคนเก่ง เป็นคนดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยรูปแบบการผูกอบรม เน้นให้ความรู้พร้อมกับฝึกปฏิบัติจริง 2) การพัฒนาหลักสูตร (ฉบับร่าง) ผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรผูกอบรม พบว่า หลักสูตรผูกอบรมมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) การทดลองใช้หลักสูตรผูกอบรม กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี พบว่า นักเรียนมีความสนใจ และตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมด้านต่างๆของกระบวนการผูกอบรม ได้เป็นอย่างดี 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการประเมินระหว่าง การผูกอบรม พบว่า นักเรียนมีทักษะปฏิบัติได้เป็นที่น่าพอใจ และการประเมินหลังการใช้หลักสูตร ผูกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำไปใช้

พระมหาเนตร ดอกมะกล่ำ (2551, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนาหลักสูตร ผูกอบรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านเอกสาร ปรากฏว่า โรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความต้องการในด้านการพัฒนาหลักสูตรผูกอบรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวด้วยความยินดี และเต็มใจเป็นอย่างยิ่ง และยังพบอีกว่าการผูกอบรมมีความสำคัญที่ช่วยพัฒนาและก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แก่ใจเจตคติ ความรู้ ความชำนาญให้ดีขึ้น โดยการผูกอบรมได้นำเอาวิธี และการปฏิบัติจากกิจกรรมต่างๆตามหลักของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอันก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง แล้วสามารถนำเอา ความรู้ความสามารถที่เกิดจากการเข้ารับการอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขในสังคมตลอดไป 2) ผลการพัฒนาหลักสูตร ปรากฏว่า ได้หลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดหมายโครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ผู้เข้ารับการผูกอบรม ขอบข่ายเนื้อหาสาระ ระยะเวลาที่ใช้ในการผูกอบรม การจัดกิจกรรมผูกอบรม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล แผนการจัดการเรียนรู้ เอกสารประกอบหลักสูตร โดยเนื้อหาสาระของหลักสูตรแบ่งเป็นภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และภาคกิจกรรม ซึ่งมีแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 19 แผน ผู้เชี่ยวชาญประเมิน

หลักสูตรฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องและเหมาะสม 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนท่าช้างวิทยาคาร จำนวน 2 คืน 3 วัน โดยการบรรยาย สาธิต และฝึกปฏิบัติจริง ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจสามารถปฏิบัติกิจกรรมด้านต่างๆ ของการฝึกอบรมได้เป็นอย่างดี 4) ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 การประเมินระหว่างการใช้ฝึกอบรม พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ส่วนการประเมินหลังการใช้หลักสูตรในด้านเจตคติ พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรฝึกอบรมในข้อคำถามเชิงบวกอยู่ในระดับที่เห็นด้วยทุกข้อคำถามเชิงลบส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ไม่เห็นด้วยและมีเพียง 1 ข้ออยู่ในระดับไม่แน่ใจ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

นิโคลสัน (Nicholson, 1977, p.4101-A) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบของการฝึกอบรมครูประจำการ โดยเสนอรูปแบบการฝึกอบรมครูประจำการ ที่ประกอบด้วยโปรแกรมย่อย 6 โปรแกรม คือ การประเมินความต้องการ การตระหนักในความจำเป็น การให้ความสนับสนุน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการนำไปใช้ การประเมินผล การเผยแพร่สำหรับประเมินความต้องการ นิโคลสันได้พัฒนาขึ้นมาจากความคิดเห็นของครูประจำการระดับประถมศึกษาในเมืองดีคาว์น (De Kalbcounty) ของรัฐจอร์เจีย จำนวน 438 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบมาตรฐานประมาณค่าที่สร้างขึ้นตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของครูผู้ตอบเจตคติต่อการฝึกอบรมครูประจำการ วิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรมครูประจำการ นอกจากนั้น นิโคลสันยังได้เปรียบเทียบความต้องการของครูระดับประถมศึกษาในตัวแปรเกี่ยวกับอายุ เพศ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานพบว่า เพศ และประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อความต้องการน้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

คันชา (Cuncha, 1997, p. 2884-A) มีความคิดเห็นว่าการศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตรโภชนาการศึกษามีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระบบการพัฒนาหลักสูตร โดยให้บุคลากรในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร พบว่า การให้ชุมชนมีอำนาจในการกำหนดนโยบายระบบการ และการวางแผนทำให้สามารถส่งเสริมการปฏิบัติงานร่วมกันของประชาชนสามารถพัฒนาแนวทางสู่ความสำเร็จ และทำให้ประชาชนมีความเสียสละมอบเครื่องมือที่ส่งเสริมหลักสูตร พร้อมทั้งทำให้ประชาชน และผู้มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรสามารถออกแบบหลักสูตรร่วมกันได้

วิทเทอร์ (Wither, 2007, p.2176) ศึกษาเรื่องพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดพื้นฐานทางการศึกษามีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาข้อมูลเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถาบันการศึกษา (Yvlei) ซึ่งพบว่า ทางโรงเรียนมีการวิเคราะห์ถึงพื้นฐานของหลักสูตรว่าควรจะปรับปรุงให้เกิดสัมผัสทุกส่วนจากตัวเด็กกับสิ่งแวดล้อมที่พวกเขาอยู่ด้วย จัดหาโอกาสให้ นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชน ซึ่งหลักสูตรนี้ได้พัฒนาทุกระดับโดยเฉพาะ ป.6 เน้นในเรื่องของ

ระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดโดยการร่วมกันจัดระหว่างครู สมาชิกของชุมชน และ นักเรียน ซึ่งผู้นำชุมชนจะจัดเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของโรงเรียน

เบนเนท (Bennett, 2003, abstract) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ครูอาจารย์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ในด้านการเสนอแนวความคิด มีการนำผลการวิจัยและผลงานทางการศึกษามาใช้กันอย่างแพร่หลาย ตั้งแต่ปี 1915 ถึง 1940 เริ่มจากการสร้างหลักสูตร มีการใช้อุปกรณ์การสอนมากขึ้น และยังได้เสนอการพัฒนาการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย สร้างวิสัยทัศน์ โดยให้ครูอาจารย์ได้ศึกษาในหลักสูตรทำวิจัย และมีการคัดเลือกตัวแทนครูอาจารย์ที่นำแนวความคิดไปปฏิบัติจริง มีการสนับสนุน เช่น ขยายเวลาให้การช่วยเหลือที่ชัดเจน จัดหาแหล่งสร้างความเป็นมืออาชีพ โดยจัดให้มีการปรึกษาและมีการจัดตั้งองค์กรสมาชิกโครงการ

ออสทริช (Oestreich, 2003, abstract) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสังคมศึกษาในเบอร์ลิน โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับบุคลากรด้านโบราณคดีและครูชาวเบอร์ลิน ผลการวิจัยพบว่า ในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เหมาะสมการพัฒนาบุคลากรครู มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการสื่อสารของรัฐบาลที่ด้อยประสิทธิภาพการขาดครูที่มีประกาศนียบัตรรับรอง และหลักสูตรไม่สอดคล้อง ส่วนความก้าวหน้าในการพัฒนาหลักสูตรสังคมนั้น พบว่า ชาวเบอร์ลินต้องการที่จะใส่หลักสูตรสังคมอย่างจำกัดและจำกัดตำราที่จัดให้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติของชาวเบอร์ลินช่วงก่อนเกิดลัทธิอาณานิคม ซึ่งเกี่ยวกับวัฒนธรรมในปัจจุบันและอนาคตต้องการ นิโคลสันได้พัฒนาขึ้นมาจากความคิดเห็นของครูประจำการระดับประถมศึกษาในเมืองดีคานท์ (De Kalbcontry) ของรัฐจอร์เจีย จำนวน 438 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบมาตราส่วนประมาณค่าที่สร้างขึ้นตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของครูผู้ตอบเจตคติต่อการฝึกอบรมครูประจำการ วิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรมครู

แซค โฮวาร์ด (Sacks, Howard L. 2008, abstract) ได้ศึกษาการพัฒนาท้องถิ่นโดยการพัฒนาอาชีพการเกษตรให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น เป็นที่รู้จักกันเป็นจำนวนมากว่าฟาร์มไก่วง เลี้ยงกันมากในเมือง Danville ของรัฐโอไฮโอ แต่ในปัจจุบันไก่วงเริ่มมีน้อยลง จะมีกล่าวถึงเฉพาะในงานเฉลิมฉลองมรดกทางการเกษตรเท่านั้น ซึ่งโรงงานแปรรูปได้ย้ายไปตั้งทางตอนเหนือขึ้นไปในรัฐมิชิแกน ประมาณ 200 ไมล์เพราะมีแนวโน้มต้องการจัดตั้งเป็นศูนย์รวมเพื่อผลิตอาหารให้ได้มาตรฐานสากลโลก และเพื่อให้เกษตรกรที่อยู่ห่างไกล ได้จำหน่ายไก่วงในราคาที่เท่าเทียมกัน ซึ่งผู้เลี้ยงสามารถเลี้ยงไก่วงจำหน่ายเป็นอาหารได้ตลอดไป ในบทความผู้เขียนได้กล่าวถึงเรื่องของไก่วงของเมือง Danville ว่าขาดผู้เลี้ยงไก่ จึงมีวิธีการ 3 วิธี ให้เป็นทางเลือกเกี่ยวกับการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาวชนบทที่เลี้ยงไก่วง และยังได้กล่าวถึงวิทยาลัย Kenyon College's ชนบทไลฟ์เซ็นเตอร์ซึ่งเขามีวิธีการสร้างตลาดในประเทศเป็นทางเลือกสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารเป็นระบบอย่างยั่งยืน โดยมีเงินหมุนเวียนในองค์กร ประมาณ 130 ล้านบาท

คาริค, ดอตตี้, และ ไดดี (Kalich, Dottie, & Deirdre, 2009, abstract) ได้ศึกษาหลักสูตรทางเลือกอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับเด็กปฐมวัย เด็กก่อนวัยเรียนเป็นช่วงเวลาสำคัญของการพัฒนา การรับประทานอาหารเช้าเพราะสามารถสร้างนิสัยในการรับประทานอาหารเช้าไปตลอดชีวิต เด็กอายุระหว่าง 2-5 ปี จะมีความต้องการอาหารตามโฆษณา ทางโทรทัศน์ ที่ใช้ตัวการ์ตูนที่เป็นที่นิยมโฆษณา อาหาร ขนม ตามซูเปอร์มาร์เก็ตและร้านสะดวกซื้อต่างๆ เพราะมีทั้งแถมฟรีในอาหาร ขนมต่างๆ ข้อความเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเด็กมาก เด็กอายุ 5 ปี ส่วนมากจะได้รับประทาน อาหารที่ไม่มีประโยชน์และยังมีน้ำตาลและไขมันสูงในสังคมของชาวอเมริกันอาหารของเด็กวัยก่อนเรียนมีโอกาที่จะได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เพราะผู้ปกครองมีความใกล้ชิดกับเด็กทุกวัน ผู้ปกครองจะเป็นผู้คอยแนะนำประโยชน์ของอาหารและคอยเตรียมอาหารที่มีประโยชน์ และเป็นแบบอย่างที่ดี ในการเลือกตัดสินใจ ในการรับประทาน โดยเฉพาะอาหารพื้นบ้าน เด็กจะปฏิบัติเลือกรับประทานอาหารตามผู้ปกครอง จากบทความกล่าวถึงต้นกะหล่ำ นักวิจัยได้วิจัยเรื่องโภชนาการตามหลักสูตรสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งสร้างโดย Karrie Kalich และพัฒนาร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ Keene State College in New Hampshire ผู้เขียนได้สร้างหลักสูตรเพื่อสนับสนุนคุณค่าอาหารสำหรับเด็กโดยให้เลือกรับประทานอาหารประเภทผัก เช่นพริกหวาน แครอท ถั่วเขียว มะเขือเทศ ขอบเขตของหลักสูตรประกอบด้วย การปลูก การใช้ประสาทสัมผัส และการทำอาหารที่เน้นผักและสนับสนุนให้ครูผู้สอนในชั้นเรียนและมีส่วนร่วมในครอบครัวผ่านขบวนการใช้หลักสูตร

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาเพราะหลักสูตรฝึกอบรมเป็นตัวกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้หลักสูตรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และมีประสิทธิภาพได้นั้นจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอยู่ตลอดเวลาตามสภาพชุมชน สังคม และระบบเศรษฐกิจที่มีความเจริญมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความเหมาะสมกับท้องถิ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของท้องถิ่น โดยการใช้แหล่งเรียนรู้ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้นักเรียนจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้ฝึกปฏิบัติหาความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง จนเป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข เพราะได้มีโอกาสเรียนรู้นอกห้องเรียน ได้สัมผัสและสัมพันธ์กับธรรมชาติ สังคม ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงต่อการดำรงชีวิต ประจำวัน จากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler, 1995, p.153) ได้เสนอหลักการและเหตุผลในการสร้างหลักสูตร (Tyler rationale) ว่าในการจัดหลักสูตรและการสอนนั้นควรตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการดังต่อไปนี้ 1) มีความมุ่งหมายทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนต้องการ 2) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอะไรบ้างที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อช่วยให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3) จะจัดประสบการณ์ทางการศึกษาอย่างไรให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ 4) จะประเมินผลได้อย่างไรว่าประสบการณ์การศึกษาที่จัด

ให้มันได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ในส่วนรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962, pp. 454-455) ได้แบ่งการพัฒนาหลักสูตรเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ สํารวจสภาพปัญหา ความจำเป็นต่างๆของสังคมผู้เรียน 2) กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนหลังจากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ 3) เลือกเนื้อหาสาระจุดมุ่งหมายที่กำหนดแล้ว 4) จัดรวบรวมเนื้อหาสาระที่ได้คัดเลือกมาจัดลำดับโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน 5) ครูผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 6) จัดประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง 7) กำหนดสิ่งที่จะประเมินผลและวิธีการประเมิน ส่วนรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของปราโมทย์ จันทร์เรือง (2548, หน้า 42) ได้รวบรวมรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของชาวต่างประเทศไว้ดังนี้ เซเลอร์, และอเล็กซ์ซานเดอร์ (Saylor, & Alexander) ได้ศึกษาแนวคิดและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ และทาบ และนำมาปรับขยายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายจุดมุ่งหมาย และขอบเขต (goals, objectives, and domains) ได้แก่ การพัฒนาการส่วนบุคคล (personal development) มนุษย์สัมพันธ์ (human relation) ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง (continued learning skills) และความชำนาญเฉพาะด้าน (specialization) 2) การออกแบบหลักสูตร (curriculum design) มีการวางแผนออกแบบหลักสูตรตัดสินใจเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว 3) การใช้หลักสูตร (curriculum implementation) มีการวางแผนและจัดทำแผนการสอน (instructional plans) ในรูปแบบต่างๆ ครูผู้สอนจะเลือกวิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้ 4) การประเมินผลหลักสูตร (curriculum evaluation) การประเมินผลหลักสูตรจะเป็นขั้นตอนสุดท้ายของรูปแบบนี้ นักพัฒนาหลักสูตรและครูผู้สอนจะต้องตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตรสามารถตัดสินใจได้ว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป ควรปรับปรุงแก้ไขหรือควรถูกเลิกหลักสูตรดังกล่าว ส่วนกาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 313) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 1) การศึกษาตัวแปรต่างๆจากภายนอก ซึ่งได้แก่ ภูมิหลังนักเรียน สังคม ธรรมชาติของการเรียนรู้ แผนการศึกษา ทรัพยากร และคำแนะนำจากผู้ประกอบอาชีพ 2) การกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ 4) การประเมินผล

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์แนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1995, p.153) ทาบ (Taba, 1962, pp. 454-455) กาญจนา คุณารักษ์ (2540, หน้า 313) เพื่อมากำหนดเป็นรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องขนมสาลีเมืองสุพรรณ พัฒนาโดยกำหนดเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประนอมทองไพบูลย์ (2549, บทคัดย่อ)

และพระมหาสิริชัย เสรีไตรรัตน์ (2549, บทคัดย่อ) และพระมหาเนตร ดอกมะกล่ำ (2551, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร